

PATVIRTINTA

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“
direktoriaus 2025 m. gegužės 7 d.
įsakymu Nr. V-68

PRITARTA

Raseinių lopšelio-darželio „Saulutė“
tarybos 2025 m. balandžio 29 d.
nutarimu (protokolas Nr. 5)

PRITARTA

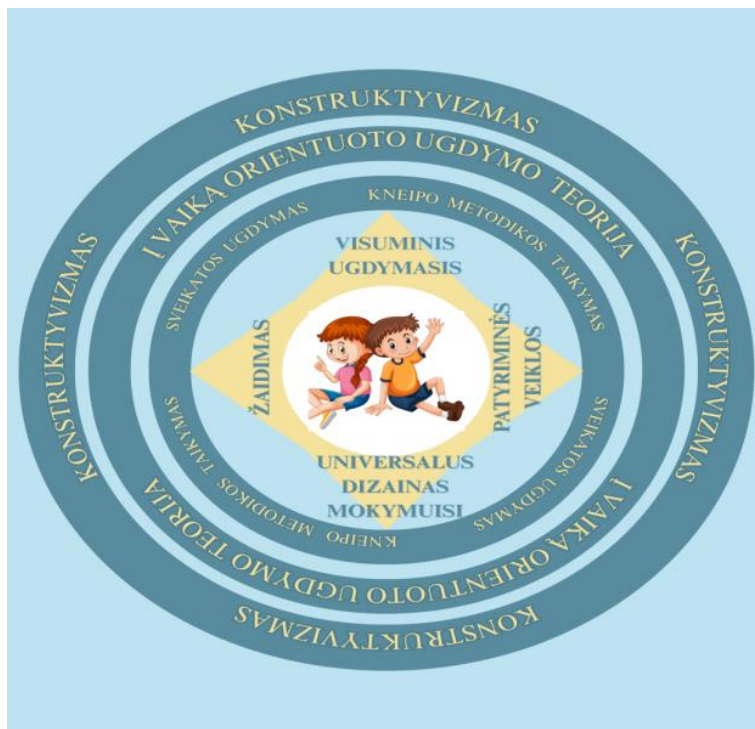
Raseinių rajono savivaldybės
mero 2025 m. gegužės 6 d.
potvarkiu Nr. M-301

RASEINIŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „SAULUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – programa) – pagrindinis dokumentas, reglamentuojantis vaikų nuo 1 iki 6 metų amžiaus ugdymąsi Raseinių lopšelyje-darželyje „Saulutė“ (toliau – lopšelis-darželis). Programos paskirtis – sudaryti prielaidas vaiko individualių galių plėtotei, kiekvieno vaiko pažangai, sukurti lygias galimybes ugdytis įvairių poreikių vaikams. Užtikrinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo turinio dermę, siekiant ir įgyvendinant tikslus, uždavinius, į vaiką orientuoto ugdymo metodus, pasiekimų ir pažangos vertinimo būdus. Vadovaujamosi toliau apibūdintomis šiuolaikinėmis teorijomis ir pasaulyje žinomų bei vertinamų metodinių sistemų praktikomis.

Lopšelio-darželio programa atnaujinta, įvertinus įstaigą lankančių vaikų ir jų šeimų poreikius, siekiant kryptingai, nuosekliai vystyti progresyvias edukacines praktikas ir užtikrinti visuminį vaikų ugdymąsi.

Visuminis ugdymasis – tai ugdymo metodika, kuri orientuojasi į visapusišką asmenybės vystymąsi. Šis požiūris apima intelektualinį, emocinį, socialinį ir fizinį augimą, siekiant sudaryti sąlygas žmogui tapti savarankišku, atsakingu ir kūrybingai mėstančiu individu.

Pagrindiniai visuminio ugdymo aspektai:

1. Kognityvinis ugdymas: skatinamas kritinis mąstymas, problemų sprendimas ir kūrybiškumas.
2. Emocinis ugdymas: ugdomas emocinis intelektas, empatija ir savivoka.
3. Socialinis ugdymas: akcentuojama bendravimo, bendradarbiavimo ir socialinių įgūdžių svarba.
4. Fizinis ugdymas: skatinama fizinė veikla ir sveikos gyvensenos įpročių formavimas.

Visuminis ugdymas siekia padėti vaikui ne tik įgyti žinių, bet ir plėtoti vertybes, gebėjimus bei asmenybę, kad jie galėtų sėkmingai integruotis į visuomenę.

Universalaus dizaino ugdymuisi strategija leidžia užtikrinti socialinę ir edukacinę visų vaikų įtrauktį į ugdymo procesą. Programoje numatomi vaiko ugdymosi žaidžiant ir patirtinio ugdymosi būdai, atitinkantys vaikų prigimtį ir raidos poreikius. Visų vaikų dalyvavimą užtikrina įtraukus ugdymo(si) procesas, grindžiamas universalaus dizaino mokymuisi prieiga, kuri sukuria prielaidas aktyviam, savarankiškam, sėkmingam kiekvieno vaiko ugdymuisi.

Vaikų ugdymasis žaidžiant. Žaismingumas natūraliai būdingas vaiko santykiui su pasauliu, yra viso jo veikimo ir ugdymo(si) bruožas, vaikų kultūros plėtojimo prielaida. Spontaniškas žaismingumas skleidžiasi per vaikų tyrinėjimą ir eksperimentavimą, visavertiškai įgyvendinamas per savarankiškai pačių vaikų kuriamus žaidimus. Vaikai ugdosi, įsitraukę į žaidimus, žaisdami sensomotorinius tyrinėjimo žaidimus, savarankiškai kurdami vaizduote paremtus režisūrinius, siužetinius vaidmenų ir naratyvinius žaidimus. Tikslingai formuojant(is) siauresnius, savitus

gebėjimus žaidžiami didaktiniai žaidimai. Ugdymo(si) procese išlaikomas balansas tarp savarankiškai vaikų kuriamų siužetinių vaidmenų žaidimų ir ugdomųjų žaidimų su taisyklėmis.

Vaikų patirtinio ugdymosi būdai. Susidomėję įvairiomis veiklomis, stebėdami, tyrinėdami, eksperimentuodami, kurdami, dalindamiesi patirtimi, vaikai visais pojūčiais patiria, pajaučia objektus, jų savybes, ryšius, reiškinius ir procesus, atranda tai, kas jiems nauja, gilina supratimą ir plėtoja gebėjimus. Ugdymo(si) procese skatinami šie vaikų patirtinio ugdymosi būdai: personalizuotas, savivaldus, dialogiškas, judrus, įkūnytasis ugdymasis, ugdymasis tyrinėjant, kuriant, reflektuojant.

Vadovaujamas į **vaiką orientuoto ugdymo teoriją**, t. y. siūlomos inovatyvios veiklos ir priemonės, padedančios modeliuoti ugdymą, kurio centre yra vaikas, o ne pedagogas. Siūlomi praktiniai sprendimai, kaip organizuoti ugdymo procesą, kad vaikams būtų sudarytos sąlygos patiems aktyviai veikti, tyrinėti, kurti individualiai ir kartu su grupės draugais, pasirinkti ir išbandyti skirtingus veikimo bei mokymosi būdus, pajauti ar apmąstyti, kurie būdai jiems labiau tinka, padeda įgyvendinti sumanymą. Didesnis svoris tenka spontaniškam, vaiko inicijuotam ugdymuisi, nei tikslingai organizuotam, vadovaujamam ugdymui. Tačiau pedagogo vaidmuo išlieka aktyvus, tik kitoks, taikomi kiti ugdymo būdai – įgalinantys, provokuojantys, keliantys iššūkius, paremiantys vaiko ugdymąsi. Į vaiką orientuoto ugdymo teoriją pabrėžia individualių vaiko poreikių, interesų ir gebėjimų svarbą ugdymo procese.

Vaiką į ugdymąsi įtraukiantys kontekstai kuriami, vadovaujantis **konstrukcionizmo teorija**, pagal kurią paaiškinama, kas padeda vaikui mokytis. Žmogus geriausiai mokosi, kai aktyviai kuria, konstruoja išorinio pasaulio objektus. Mokymąsi veikiant, kuriant įgyvendinti padeda informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT), sukuramos daugiau galimybių ir pasiūlydamos daugiau skaitmeninių priemonių, simbolių raiškai. Akcentuojamas aktyvus vaiko vaidmuo, kuriant savo žinias ir pasaulio suvokimą. Vaikui būdingi 3 skirtingi tarpusavyje susiję pasaulio pažinimo būdai: patirtinis žinojimas (per patiriamus pojūčius); loginių operacijų dėka įgytos žinios; socialinio gyvenimo-konvencinės žinios (per patirtį, imitaciją, išmokimą).

Vaikai yra aktyvūs ugdymo(si) turinio ir proceso kūrimo dalyviai, įsitraukiantys, atliepiantys, siūlantys, ir taip dalyvaujantys su jų ugdymusi susijusiuose sprendimuose. Vaikų reagavimo į ugdymo(si) situacijas stebėjimas, įsiklausymas į vaikų nuomonę padeda mokytojui geriau suprasti momento čia ir dabar poreikius ir jais grįžti ugdymo(si) procesą. Mokytojas drauge su vaikais kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis. Demokratiško ugdymo(si) aplinkoje vaikai atranda ir auginasi autentišką lyderystę. Kiekvienas vaikas turi galimybę išbandyti lyderio vaidmenį skirtingose situacijose. Vaikai yra neatsiejami savo aplinkų ir veiklų vertinimo dalyviai ir, padedami mokytojo, atranda būdus, kaip savo pajautą ar nuomonę išreikšti ir parodyti kitiems.

Kuriama aplinka, kurioje vaikai mokytųsi žaisdami. Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu, kad:

- veiksmingiausiai vaikas ugdosi aplinkoje, kurioje jis yra saugus, pripažįstama jo nuomonė ir tenkinami poreikiai;
- vaikas aktyviai mokosi ir pažįsta aplinkinį pasaulį praktiškai bandydamas, tyrinėdamas, kurdamas;
- kiekvieno vaiko ugdymosi tempas yra individualus, todėl jo pasiekimai įvairiose srityse yra skirtingi;
- žaidimas yra vaiko raidos šaltinis, vaiko ugdymosi būdas ir pagrindinė veikla.

Programą įgyvendinančio ikimokyklinio ugdymo mokytojas – moderatorius, skatintojas, idėjų palaikytojas, kontekstų, dialogo ir iššūkių kūrėjas, gerbiantis vaiko norus ir pastangas. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, sudaro sąlygas prigimtinėms galioms plėtotis, pripažįsta ir gerbia skirtybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleistis vaikų individualumui. Mokytojas visais būdais skatina vaikus pripažinti ir priimti įvairiopas lyderystės apraiškas. Mokytojai konstruktyvistai yra bendrakūrėjai, drauge su vaikais kuriantys ugdymosi kontekstus ir konstruojantys naujas ugdymosi patirtis. Jie lygiai taip pat kaip ir vaikai nuolatos mokosi. Būdami besimokančiųjų vaidmenyje jie organizuoja aplinką, kurioje galima įgyti daug konkrečių patirčių, suplanuotų taip, kad skatintų savivaldų vaikų mokymąsi.

Lopšelio-darželio prioritetinė kryptis: sveikatos saugojimas ir stiprinimas. Lopšelis-darželis priklauso Nacionaliniam sveikatą stiprinančių mokyklų tinklui. Įgyvendinama sveikatos stiprinimo programa „Sveikatos takeliu-keliaukime kartu“. Vaikų grūdinimui ir imuniteto stiprinimui taikomi S. Kneipo sveikatinimo metodikos elementai: subalansuota mityba, vandens terapija, vaistažolių terapija, judėjimas ir vidinė harmonija. 2021 m. lopšelis-darželis tapo Lietuvos Kneipo draugijos nariu. 2022 m. lopšelis-darželis pripažintas Aktyvia mokykla. Gavus aktyvios mokyklos statusą, vaikų fizinis aktyvumas tapo neatsiejama kasdiene veikla.

Į programos turinį integruojamos prevencinės programos – planingų ir sistemingų priemonių, padedančių stiprinti vaiko asmenybės ir aplinkos apsauginius veiksnius ir mažinti rizikos veiksnių įtaką, visuma.

Nuo 2020 metų lopšelis-darželis yra Lietuvos socialinio emocinio ugdymo asociacijos narys. Įstaigos dalyvavimas nacionaliniuose tinkluose ir asociacijose praplečia bendradarbiavimo galimybes, skatina dalintis turima patirtimi ir mokytis iš kitų ugdymo įstaigų Lietuvoje ir pasaulyje.

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą.

1. Judėjimo poreikis – vienas iš kertinių holistinės sveikatos aspektų. Holistinė sveikata orientuojasi ne tik į fizinį kūną, bet ir į emocinę, mentalinę, socialinę bei dvasinę gerovę. Judėjimas yra esminė visų šių aspektų dalis.

2. Savivaldumo poreikis – reiškia vaiko norą tyrinėti pasaulį, priimti sprendimus pagal savo suvokimą ir jausti, kad jis gali veikti savarankiškai, net jei ir suaugusiųjų priežiūra vis dar būtina. Kai vaikas gali rinktis veiklas pagal savo interesus, jis yra labiau motyvuotas, įsitraukęs ir dažniau patiria pasitenkinimą bei džiaugsmą. Tokiu būdu auga vaiko vidinė motyvacija – noras mokytis ir atrasti savarankiškai. Kai vaikas jaučia, kad jo sprendimai yra svarbūs ir, kad jis turi įtakos savo aplinkai, jo pasitikėjimas savimi auga. Suaugusieji, leisdami vaikui būti savarankiškam ten, kur jis gali, skatina jį tapti drąsesniu ir labiau pasitikinčiu savo gebėjimais.

3. Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos, nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.

4. Saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojamam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.

5. Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis (mimika, judesiu, piešiniu, muzikos kūriniais ir pan.), turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemones ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.

6. Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimu pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

7. Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams ir auginti savitą raiškos stilių.

Programa sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymosi poreikius. Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

1. Vaiko gerovė – vaikų gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine ir fizine aplinka.

2. Saviraiškos laisvė ir savivaldumas – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas vaikus tapti aktyviais, savarankiškais ir atsakingais jų pačių ugdymosi proceso dalyviais.

3. Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo priežasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms lopšelyje-darželyje ir už jos ribų.

4. Susitarimų laikymasis – esminis faktorius, užtikrinantis efektyvų ir harmoningą ugdymo procesą. Mokytojas drauge su vaikais lopšelyje-darželyje kuria demokratiškus procesus. Vaikai skatinami susitarti, dalintis, išreikšti savo nuomonę, mokytis kurti taisykles ir jų laikytis. Susitarimai tarp visų bendruomenės narių (tėvų, pedagogų, vaikų ir kt.) leidžia sukurti vieningą ugdymo(si) filosofiją ir siekius.

5. Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai priimant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

6. Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai (gimtajai kalbai, etninei kultūrai, tautos istorijai) puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją, ir pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Lopšelis-darželis įsikūręs miesto centre. Netoliese yra Raseinių rajono kultūros centras, Raseinių Marcelijaus Martinaičio viešoji biblioteka, Maironio parkas, Žemaičio aikštė. Netoli lopšelio-darželio veikia mokyklos, įvairios įstaigos. Patogi geografinė padėtis suteikia galimybes vaikams dalyvauti edukaciniuose užsiėmimuose bibliotekoje, muziejuje, miesto renginiuose, valstybinėse ir tradicinėse šventėse.

Lopšelio-darželio veikla vykdoma dviejose buveinėse, kuriose veikia ankstyvojo amžiaus, ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo grupės. Antroje buveinėje įsikūrusi Raseinių meno mokykla. Įstaigas sieja glaudūs bendradarbiavimo ryšiai, organizuojami bendri renginiai, edukaciniai užsiėmimai.

Dėkingos kultūrinės, socialinės ir gamtinės sąlygos padeda kurti natūralią, patyriminiu ugdymu grįstą aplinką, plėtoti ikimokykliniame amžiuje svarbius vaikui gebėjimus, formuoti įgūdžius.

Ugdymo paslaugas teikiantis personalas.

Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti pedagogai: ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojai, švietimo pagalbos specialistai, fizinio ir meninio ugdymo mokytojai. Pedagogai turi aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, daugumai suteiktos vyresniojo mokytojo kvalifikacinės kategorijos.

Suformuota pagalbos vaikui ir šeimai specialistų komanda. Sistemingai dirba logopedas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, psichologas. Teikiama švietimo pagalba bendruomenės nariams ugdymo organizavimo, pritaikymo, saugumo užtikrinimo ir kitais klausimais.

Mokytojai ir pagalbos mokiniu specialistai nuolat atnaujina savo žinias, kelia kvalifikaciją rajono, šalies, tarptautiniuose renginiuose, reflektuoja savo veiklos efektyvumą, ieško pažangių pedagoginių strategijų, metodų ir būdų profesinei ūgčiai. Tobulina ir plėtoja kompetencijas taip, kaip jos išskiriamos remiantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo ir jį įgyvendinančių teisės aktų nuostatomis, pažangia Lietuvos ir užsienio šalių pedagogine-mokslinė patirtimi bei tendencijomis.

Pedagogai modernizuoja ugdymo procesą, kuria naują, patrauklią, dinamišką ugdymosi aplinką, integruodami įvairius IKT įrankius: *Wordwall*, *Learningapps*, *PlayPosit*, *Canva* ir kt. programas, ZOOM, PADLET platformas.

Tėvų (globėjų) lūkesčiai.

Daugumai tėvų svarbiausia, kad lopšelyje-darželyje būtų tenkinami vaiko fiziologiniai, saugumo ir socialiniai poreikiai. Tėvai tikisi, kad vaikai įstaigoje bus saugūs, mylimi ir gerbiami, įgis savarankiškumo, bendravimo įgūdžių, pasirengs mokymuisi mokykloje, kad bus tenkinami specialieji ir išskirtiniai gebėjimų turinčių vaikų poreikiai, teikiama švietimo pagalba.

Lopšelyje-darželyje stiprinama bendrystė su ugdytinių tėvais (globėjais), tariamasi dėl vaiko ugdymo(si) poreikių, tikslų ir laukiamų rezultatų. Siekiama, kad ikimokyklinė įstaiga ir šeima taptų ugdymo proceso partneriais.

II SKYRIUS IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

1. Holistinis sveikatos ugdymo principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į sveikos gyvensenos svarbą ir siekiama, kad vaikas ne tik fiziškai augtų sveikai, bet ir vystytų tinkamus emocinius ir socialinius įgūdžius, kurie leis jam geriau prisitaikyti prie gyvenimo iššūkių. Šio principo įgyvendinimas remiasi fizinės veiklos ir judėjimo skatinimu, sveikos mitybos įgūdžių formavimu, psichologinės ir emocinės gerovės palaikymu, higienos įpročių formavimu, poilsio ir miego reguliavimu, įsitraukimu į aplinkos tausojimo veiklas, S. Kneipo sveikatinimo metodikos elementų taikymu.

2. Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika ir kasdienė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoju sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

3. Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida – fizinė, emocinė, socialinė, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos.

4. Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

5. Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdytis, plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymosi poreikių įvairovę.

6. Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) yra grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti į supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

7. Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

8. Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės, kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

9. Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną čia ir dabar momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

10. Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepiant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

11. Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojai apsveria autentišką vaikų patirtis, veiklos kokybę ir savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymui(si).

12. Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Mokykla ir šeima (globėjai) bendradarbiauja rengiant programą, užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuriant susitelkusią, kartu besimokančią bendruomenę. Tėvai ir lopšelio-darželio darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

III SKYRIUS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis ir sveikos gyvensenos pradmenis.

Uždaviniai:

1. Atpažinti kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikius, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio, individualių raidos ypatumų, prigimtinių gebėjimų visumos ir sociokultūrinės aplinkos.

2. Į vaiką ir jo vertybių ugdymą orientuotame, integraliame ugdymo procese tikslingai taikyti vaiko ir mokytojo sąveika grindžiamus ugdymo(si) metodus, priemones.

3. Organizuoti ugdymą derinant kryptingą mokytojo ir spontanišką vaiko veiklą, taikant patirtinio ugdymo(si) metodus (projektus, tyrinėjimus, eksperimentavimą, pažintines išvykas, diskusijas ir kt.), pripažįstant žaidimą ir kasdienį vaiko gyvenimą grupėje kaip neatsiejamą ugdymo dalį.

4. Sukurti 1-6 m. amžiaus vaikų ugdymui pritaikytą, sveikatą stiprinančią ir ugdymą(si) stimuliuojančią aplinką.

5. Siekiant užtikrinti kiekvieno vaiko ugdymo(si) sėkmę, sudaryti galimybę vaikams skirtingais būdais pademonstruoti pasiekimus ir daromą pažangą bei juos sistemingai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu susijusiais asmenimis.

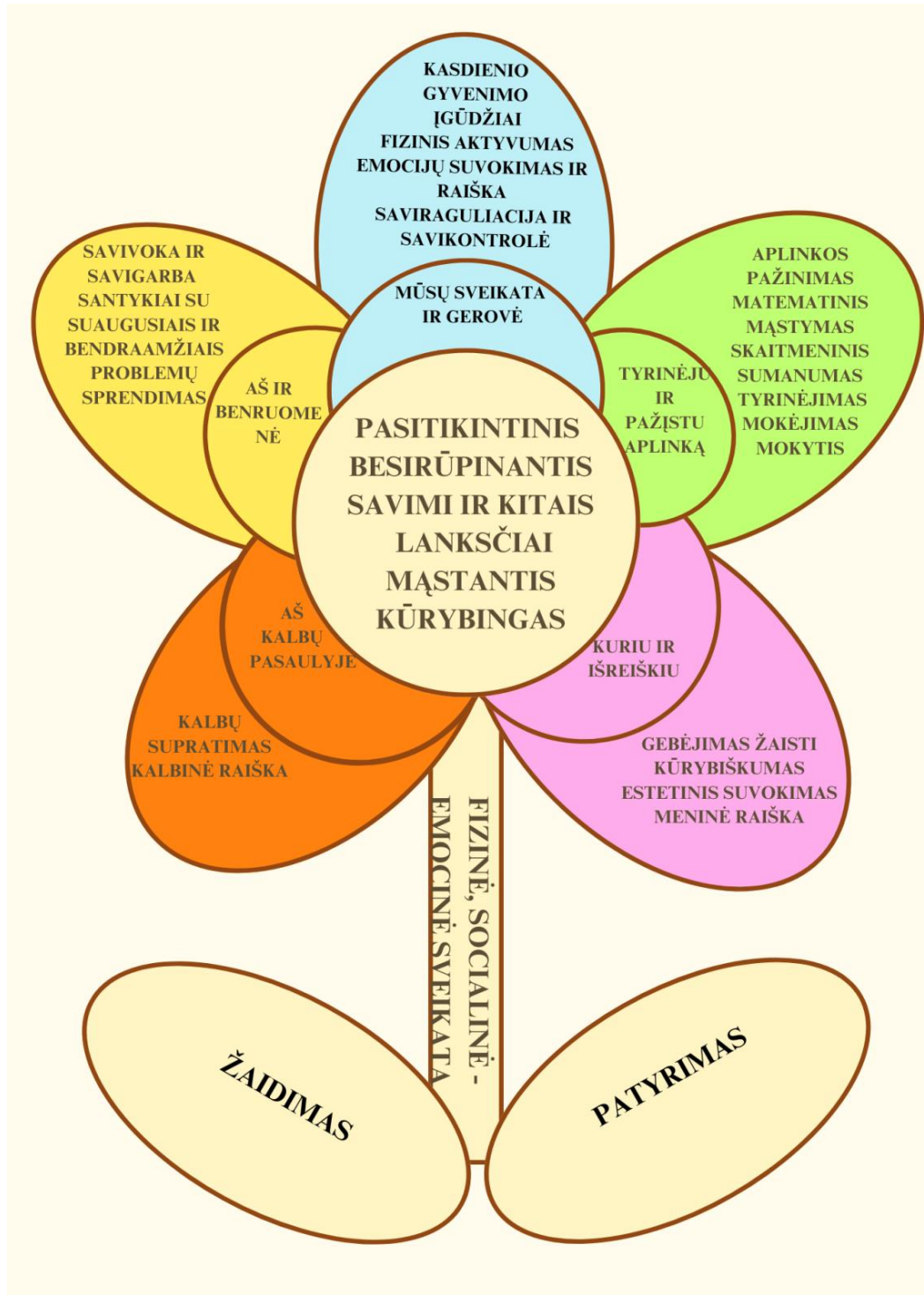
6. Kurti ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą bendradarbiavimą su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais, pradinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų tiekėjais.

Vaikų pasiekimų plėtotė, vaikų ugdymo(si) turinys ir veiklos įgyvendinamos pasitelkiant penkias ikimokyklinio ugdymo(si) sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“, „Kuriu ir išreiškiu“.

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai yra vaikų raidos ir ugdymo(si) procese nuosekliai įgyjami bei plėtojami jų pasiekimai: vertybinės nuostatos, žinios ir supratimas bei gebėjimai. Pasiekimai suskirstyti į 18 pasiekimų sričių, kurių visuma laiduoja optimalią vaiko galių ūgtį: kasdienio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais; aplinkos pažinimas; matematinis mąstymas; skaitmeninis sumanumas; kalbų supratimas; kalbinė raiška; estetinis suvokimas; meninė raiška; kūrybiškumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; gebėjimas žaisti; mokėjimas mokytis.

Konceptualus ugdymo modelis sukuria lanksčią, visapusišką ugdymo aplinką, kurioje kiekvienas vaikas gali augti ir tobulėti pagal savo individualius poreikius, galias ir gebėjimus. Ugdymo(si) centre yra vaikas ir 4 jo plėtojamos galios. Kiekviena vaiko raidą skatinanti visuminio ugdymo(si) sritis yra pritaikyta stiprinti ir ugdyti tam tikras vaiko galias, kurios būtinos siekiant visapusiško asmenybės vystymosi, per konkrečius vaiko pasiekimus.

Konceptualus ugdymo modelis: galios, sritys, IU pagrindas ir įstaigos savitumas:

Programos ugdymo turinio plėtotei taikoma ugdymo(si) aplinkos modeliavimo kryptis – vaikų ugdymo(si) kontekstų kūrimas. Lopšelio-darželio vidaus ir lauko aplinkose, aplinkose už lopšelio-darželio ribų (parkai, muziejai, gamtos ir kultūriniai objektai ir kt.) kuriami ilgalaikiai ir trumpalaikiai vaikų emocinį ir fizinį saugumą užtikrinantys ugdymo(si) kontekstai, kurių bendrakūrėjai yra vaikai. Kuriant ugdymo(si) kontekstus vaikams sudaromos galimybės pasirinkti veiklą, medžiagas, priemones, veikimo vietas, laiką, veikti vienam ar bendradarbiaujant, skirtingais būdais pristatyti veiklos rezultatus. Pasirinkimai sukuria prielaidas rasti įvairioms savo turiniu veikloms, atliepia skirtingus vaikų interesus, gebėjimų lygį ir ugdymo(si) būdų įvairovę.

Universalaus dizaino mokymuisi kontekstas – tai lanksti, visiems vaikams prieinama ugdymo(si) aplinka ir veiksmingas procesas, kuriame, nepriklausomai nuo amžiaus, socialinių, kultūrinių, lingvistinių, sveikatos skirtumų, visiems vaikams sudaromos sąlygos žaisti, patirti ir ugdytis. Ugdymo aplinka žadina vaikų emocijas, pagauna dėmesį, panardina į prasmingą vyksmą. Galėdami rinktis alternatyvius tyrinėjimo, pažinimo ir dalyvavimo būdus, vaikai veikia savo tempu, pagal savo galias ir mokosi vieni iš kitų. Galimybė pasirinkti veiklas ir priemones, siekiant numatyto rezultato, skatina turėti savo ketinimą, idėjų, sumanymų, jų kryptingai ieškoti ir pamažu suprasti savo žaidimo ar mokymosi būdus. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, jaučiasi lygiaverčiais dalyviais, visi kartu mokosi vieni kitus pažinti ir veikti žmonių įvairovėje.

Judraus patirtinio ugdymosi konteksto paskirtis – skatinti vaikų judėjimo džiaugsmą ir kasdienį judrumą, didinti judraus mokymosi galimybes. Įdomias, prasmingas ugdymosi situacijas kuria dialogiška vidaus ir lauko aplinkų jungtis, įrangos mobilumas, pritaikymas tyrinėti judesį, judriais būdais dalyvauti visų ugdymosi sričių veiklose. Panaudojama natūrali ir dirbtinai sukurta, įranga ir priemonėmis papildyta gamtinė aplinka, modeliuojamos vaikus judėti skatinančios iššūkio, saugios rizikos edukacinės erdvės, kuriančios prielaidas subalansuotam ugdymui(si) viduje ir lauke: žaidimų, judėjimo ir ramybės erdvės, dviratukai, paspirtukai, kamuoliai, virvutės, triratukai, dviračiai, šokdynės, rogutės, futbolo vartai, krepšinio stovai ir kt. Priemonės sveikos mitybos, asmens higienos įgūdžių ugdymui, vandens ir vaistažolių terapijai, taisyklingos laikysenos, plokščiapėdystės profilaktikai, atsipalaidavimui ir kt.

Emocinio ugdymosi kontekstas kuriamas taip, kad vaikai įgytų žinių, nuostatų, įgūdžių ir kompetencijų, būtinų psichikos sveikatai stiprinti ir išsaugoti. Pati efektyviausia priemonė savęs pažinimui ir tobulėjimui patyriminė praktika: mokomasi pažinti savo jausmus, ugdomas gebėjimas susirasti draugų ir puoselėti draugystę, sėkmingai įsitraukti į grupę, inicijuoti pokalbį ir išklaudyti, atskleisti save, atjausti kitus, įveikti sunkumus, išspręsti konfliktus, būti savikritiškam, motyvuoti save sudėtingomis aplinkybėmis, drąsiai žvelgti į sunkumus ir kt.

Kontekstas kuriamas naudojant socialinio emocinio ugdymo priemones pagal įgyvendinamas prevencines programas: Kimochis lėlės, „Laiko kartu“ meškinas, Tapatulis ir kt.

Naudojamos emocijų atpažinimo priemonės, relaksacinės kėdės, vandens, šviesų lempos, sensoriniai indai, sensoriniai, terapiniai, manipuliaciniai žaislai, įvairūs veidrodžiai, pasunkintos antklodės, liemenės, taktilinės priemonės, garsą slopinančios ausinės, alternatyvios komunikacijos priemonės ir kt.

Žaismės kontekstas atliepia vaiko žaismingą savęs ir pasaulio pajautimą, skatina žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Eksperimentuojama veikimu tuščioje ir daiktinėje erdvėje, atrandant, kad žaidimas gali gimti „iš nieko“, mintyse. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti, priimamos „neteisingos“ jų teorijos apie pasaulį, įkvepiančios pratęsti „tiesos“ paieškas. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.

Kontekstas kuriamas palaikant kasdienių veiklų žaismingumą, kuriant džiaugsmo ir nuostabos tyrinėjant, išbandant, eksperimentuojant, dalinantis potyrius.

Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi konteksto paskirtis – atliepti prigimtinių vaikų smalsumą, įtraukti juos į aplinkos tyrinėjimą, skatinantį giliau suprasti aplinkos objektus, reiškinius ir jų ryšius, atrasti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Kuriamas kontekstas kupinas žaismės, atviras iššūkiams, jame daug laisvės vaiko spėliojimams, atsakymų į savo keliamus klausimus paieškomis, tyrinėjimu grindžiamiems sprendimams. Kuriami vidaus ir lauko kontekstai, kurie padeda vaikams įsitraukti į ilgalaikius stebėjimus, patirti aplinkos objektų ir reiškinių įvairovę: lauko meteorologinė stotelė, termometrai, akvariumai, terariumai, daržai ant palangių, pakeltos lysvės, gamtos pažinimo stendai, vabalų viešbutis, natūralių medžiagų erdvės, kompostinės ir kt. Naudojamos priemonės eksperimentavimui, tyrinėjimams, bandymams – STEAM dėžės, vandens ir smėlio stalai, svarstyklės, veidrodžiai, matuokliai, indai (įvairaus dydžio kolbos, buteliai ir talpyklos), padidinimo stiklai, laikrodžiai, magnetai, termometrai, mikroskopai, įvairaus dydžio pipetės, spalvoti stikliukai, dozatoriai, filtravimo priemonės, prijuostės, neperšlampantys lietpalčiai, maistinės medžiagos, buityje naudojami daiktai.

Realijų ir virtualių aplinkų konteksto paskirtis – papildyti ir praplėsti realybės kontekstus alternatyviomis skaitmeninėmis galimybėmis patirti ir pažinti, plėtoti vaikų skaitmeninį sumanumą, informatinį mąstymą. Kuriami realios ir virtualios aplinkos sąveikomis grindžiami kontekstai, aplinkas saikingai ir saugiai papildant skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, prioritetą teikiant patirtiniam realių objektų ir reiškinių tyrinėjimui, kūrybiškumui, socialinėms sąveikoms.

Vaikų savivaldų mokymąsi skatinančios skaitmeninės priemonės, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įrangą turinčiomis technologijomis, kuriamos galimybės vaikams realioje aplinkoje pamatyti plika akimi nematomus procesus ar reiškinius, perkelti realios aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę, tyrinėti taisyklių ir laisvės veikti ribas, spręsti problemas, įveikti iššūkius. Naudojamos skaitmeninės priemonės: planšetės, robotukai, fotoaparatai, vaizdo kameros,

interaktyvios SMART lentos, interaktyvios grindys, projektoriai, kompiuteriai, multimedija, interaktyvūs gaubliai, skaitmeninės programos, žaidimai, lupos ir kt.

Kūrybinių dialogų kontekstas – modeliuojant kūrybinių dialogų kontekstą, kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius. Aplinkų estetika ir įvairovė kuria prielaidas vaikams tyrinėti kūrybinės raiškos galimybes, išbandyti daugiau nei vieną būdą įgyvendinti kūrybinę idėją ar išspręsti problemą, pasirinkti alternatyvias raiškos priemones, improvizuoti, kurti ir perkurti. Dinamišką kūrybos procesą palaiko mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.

Naudojamos meninės raiškos priemonės: molbertai, teptukai, voleliai, šviesos ir kūrybiniai stalai, atributika vaidybai, grotuvai, muzikiniai ir ritminiai instrumentai, įvairios faktūros medžiagos, kinetinis smėlis, modelinas, molis, siūlai, audiniai ir kt.

Kalbų įvairovės konteksto paskirtis – kurti ir palaikyti aplinkos sąlygas, palankias rasti ir plėtoti skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, teigiamoms nuostatoms, susijusioms su kalbų ir jos formų įvairove. Kuriant kontekstą pasinaudojama lopšelyje-darželyje ar grupėje esama kalbų įvairove, socialinių tinklų ir skaitmeninių technologijų teikiamomis galimybėmis. Naudojamos kalbų pasaulio pažinimą papildančios ir kalbą ugdančios vaizdinės ir garsinės priemonės: televizijos, radijo laidų, savo ir kitų vaikų kalbos įrašai, kompaktinėse plokštelėse, grožiniai, publicistiniai, enciklopediniai, informaciniai tekstai, simboliniai ženklai, vartomos bežodės paveikslėlių knygelės, bendravimo paveikslėliai.

IV SKYRIUS UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo(si) turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio ugdymo programos gairėmis (2023), atskleidžiant plėtojamas vaiko galias per svarbiausias ugdymo(si) sritis ir jas apimančias pasiekimų sritis.

Atsižvelgiant į vaiko amžių, kiekvienoje ugdymo(si) srityje numatytos pasiekimų sritys, esminiai gebėjimai, vertybinės nuostatos ir pateiktos ugdymo(si) gairės (iš vaiko perspektyvos). Ikimokyklinio ugdymo turinį dėlįojame pagal tai, ko norime pasiekti per tam tikrą amžiaus laikotarpį. Lentelėje fiksuojame galutinį siekiamą rezultatą 3 metų ugdytiniais ir 6 metų ugdytiniais. Vaikų pasiekimai į grupes jungiami pagal tiksle numatytas vaiko galias, kurios plėtojamos per vaiko raidą skatinančias visuminio ugdymo(si) 5 sritis.

Ugdymo(si) sritys „**Mūsų sveikata ir gerovė**“ paskirtis yra plėtoti **kasdienius gyvenimo įgūdžius, fizinį aktyvumą, emocijų suvokimą ir raišką, savireguliaciją ir savikontrolę.**

Sritis apima šiuos turinio aspektus: grūdinimąsi ir imuniteto stiprinimą pagal S. Kneipo metodiką (fizinį aktyvumą, sveiką mitybą, vandens procedūras, vaistažoles ir dienos ritmą – vidinę harminiją), kūno švarą ir aplinkos tvarką, saugaus elgesio įgūdžius. Siekiama harmoningo vaikų fizinio augimo, taisyklingos laikysenos, išlavėjusios stambiosios ir smulkiosios motorikos bei fizinių ypatybių, gebėjimo saugiai judėti pagal amžiaus galimybes, mėgautis judėjimo laisve, laikytis judėjimo ir poilsio ritmo, noro judėti ir įsitraukti į judriuosius žaidimus, kad įgytų žinių, nuostatų, įgūdžių ir kompetencijų, būtinų psichikos sveikatai stiprinti ir išsaugoti. Ugdomas gebėjimas pažinti savo ir kitų žmonių jausmus, tinkamai į juos reaguoti, atskleisti save, atjausti kitus, įveikti sunkumus, būti savikritiškam.

Ugdymo procese iš(si)ugdytus įgūdžius ir įpročius vaikai įprasmina ir parodo rinkdamiesi sveiką gyvenimo būdą – noriai judėti, savo žinias ir sumanymus perteikti kūno judesiais, įsitraukti ir inicijuoti judriuosius žaidimus grupėje ir lauke.

Į ugdymo(si) procesą integruojami įvairūs kontekstai: universalaus dizaino mokymuisi, emocinio ugdymosi, žaislės, judraus patirtinio ugdymosi, kūrybinių dialogų. Šie kontekstai padeda sukurti prasmingą, įtraukiantį ir visapusišką ugdymo(si) procesą, kuris skatina vaikų fizinį aktyvumą, emocinės ir fizinės sveikatos stiprinimą, kūrybiškumą ir socialinę emocinį vystymąsi, kartu ugdant jų pasitikėjimą savimi ir atsakomybę už savo sveikatą bei gerovę.

Pasiekimų sritis Kasdienio gyvenimo įgūdžiai	
Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.	Esminis gebėjimas. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena 1-3 metai	
Susipažįstu su sveikatai palankiu maistu: skanauju maistą, patiektą estetiškai, girdžiu vaisių, daržovių ir kitų maisto produktų pavadinimus, kaupiu žodyną. Žaidimų erdvėje žaidžiu režisūrinius maisto gaminimo žaidimus. Kasdienio valgymo metu mokausi valgyti savarankiškai, naudotis stalo įrankiais ir pasirinkti, su koku stalo įrankiu valgyti skirtingą maistą. Susipažįstu su higienos reikmenimis, ugdausi kūno priežiūros įgūdžius. Mokausi laikytis tvarkos, rūšiuoti, tvarkyti žaislus.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena 4-6 metai	
Klausau skaitomų tekstų, komentarų apie sveiko maisto naudą, sužinau, ką valgyti yra naudingiau sveikatai, tyrinėju sveiko maisto piramidę, dėlioju savo dienos meniu, mąstymo žemėlapius iš kortelių su sveiko maisto produktais. Diskutuoju su draugu, kas yra sveika, o kas ne, savo nuomonę	

argumentuoju. Sužinau, kodėl negalima valgyti neskaniai, įtartinais kvepiančio, kito žmogaus nebaigto valgyti, gyvūno aplaižyto maisto.

Žaidžiu vaidmeninius, režisūrinius žaidimus „Parduotuvė“, „Kavinė“ ir kt. Išrenku, perku reikalingus maisto produktus, kuriu patiekalų receptus, sudarau meniu, imituoju maisto gamavimo procesus. Mokausi savarankiškai valgyti, dengti stalą, rengtis, naudotis buities įrankiais.

Įsitraukiu į realią sveikų gėrimų ir užkandžių gamybą, tyrinėju vaisius ir daržoves (plaunu, sveriu, uostau, dalinu, pjaustau, maišau, skanauju, pavadinu, gėriuosi estetiniu įspūdžiu).

Tyrinėju, matuoju, žymiuosi išgeriamo vandens kiekį, skanauju ir atpažįstu žolelių arbatas.

Tyrinėju, žaidžiu su kontrastingos temperatūros vandeniu.

Motyvuojamas suaugusiojo pavyzdžio laikausi asmens higienos. Suprantu, kodėl svarbu laikytis asmens higienos. Įsitraukiu į aplinkos pertvarkymo veiklas. Imuosi iniciatyvos pastebinti ne vietoje padėtus daiktus, numestą šiukšlę, aiškinuosi kas yra antrinės žaliavos, mokausi rūšiuoti.

Mokausi suprasti saugaus bendravimo taisykles, kreipiuosi pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą.

Mokausi suprasti, su kuriais žmonėmis ir kodėl bendrauti yra visada saugu (tėvai, globėjai, mokytojai ir kt.), į kuriuos žmones visada galima kreiptis pagalbos pasiklydus, ištikus nelaimei, patekus į bėdą (policininkai, gaisrininkai, medikai, pardavėjai ir pan.), kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina, kviečia pasivaikščioti ar pasivažinėti, siūlo saldumynų, siekia liesti (mandagiai atsisakyti pasiūlymų, jei situacijoje nedalyvauja tėvai, mokytojai). Aiškinuosi, kokie prisilietimai prie kūno yra tinkami (artimų suaugusiųjų ar draugo apkabinimas) ir kokie netinkami, mokausi grupėje saugoti asmeninę erdvę.

Mokausi saugaus elgesio gatvėje pažindamas šviesoforo spalvas ir kelio ženklus.

Kasdinių veiklų metu mokausi saugiai elgtis grupėje, lauke, laikytis susitartų saugaus elgesio taisyklių. Mokausi, kaip saugiai elgtis miške, prie vandens telkinių įgūdžių.

Mokausi atsargiai elgtis su daiktais, su kuriais nesaugiai elgiantis galima susižeisti (pavyzdžiui, žirklys, plaktukas ir kt.), vengti pavojingų situacijų (pavyzdžiui, nušokti nuo švytuojančių sūpynių ar kt.), aiškintis jų atsiradimo priežastis, ieškoti sprendimų, kaip jų išvengti, prireikus paprašyti suaugusiojo pagalbos. Laikauosi susitartų saugaus elgesio taisyklių.

Pasiekimų sritis Fizinis aktyvumas	
Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.	Esminis gebėjimas. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus,

	kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną 1-3 metai	
Lavinu motorinius įgūdžius: bandau savarankiškai valgyti, dėlioti įvairius daiktus vieną ant kito, užsukti ir atsukti, naudotis įrankiais. Tikslingai siekiu daikto, jį pačiumpu ir laikau saujoje, dviem pirštais – nykščiu ir smiliumi – suimu smulkų daiktą, perimu daiktą iš vienos rankos į kitą, dedu vieną ant kito. Rankos judesius seku akimis. Žaidinimo metu lavinu pirštų ir plaštakos judesius – ploju, ką nors renku, spaudžiu. Pradedu mokytis laikyti žaislus įvairiose pozicijose – pvz., per alkūnes sulenktomis rankomis, purtyti, stuksėti ir perimti juos iš vienos rankos į kitą. Lavinu sudėtingesnius judesius: lankstau ranką per riešą, pasuku ją, apverčiu plaštaką delnu žemyn arba į viršų, mosteliu plaštaka. Šliaužiu, ropoju pirmyn ir atgal, ko nors įsitvėręs pats atsistoju, stoviu, einu laikydamasis ar savarankiškai, vartausi, atsisėdu, prisitraukiu daiktus. Tobulinu pusiausvyros išlaikymo įgūdžius, pradedu savarankiškai vaikščioti. Lavinu koordinaciją ir pusiausvyrą judėdamas aplinkoje, stumdymas ar ridendamas įvairius daiktus. Bėgioju, vaikštau įvairiais paviršiais. Pralendu pro kliūtis keturpėscias. Savarankiškai atsistoju, stoviu, atsitupiu, pasilenkiu, einu į priekį, į šoną ir atgal, bėgu tiesiomis kojomis, lipu laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu. Ridenu, sviedžiu kamuolį, gaudau jį apglėbdamas rankomis. Įveikiu nedideles kliūtis: nusileidžiu nuo mažų kalnelių, perlipu, perlendu. Šoku, judu pagal ritmą. Žaidžiu žaidimus, kurie skatina judėti ir lavinti koordinaciją. Suprantu judėjimo tempą, judu greitai arba lėtai, jaučiu ritmą, instinktyviai šokinėju pagal tolygų ritmą. „Atrandu“ savo ir kitų kūno dalis jas liečiant. Mokausi spalvų, kūno dalių ir pan. pavadinimų judriai judėdamas ir atlikdamas fizinės veiklas. Judėdamas laisvoje erdvėje, žaisdamas judriuosius žaidimus pereinu nuo greito ėjimo prie bėgimo. Žaidžiu imitacinius kūrybinius judriuosius žaidimus, mėgdžioju gyvūnus, atlieku vaikų jogą.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną 4-6 metai	
Lavinu rankos judesių tikslumą ir akies ir rankos koordinaciją atlikdamas įvairias kasdienes užduotis, tokias kaip dėliojimas, konstravimas, piešimas, valgymas, stalo dengimas, rūbų dėvėjimas ir buities įrankių naudojimas. Judu spontaniškai, atlieku veiksmus su skirtingo dydžio, svorio ar formos priemonėmis, žaidžiu įvairius imitacinius ir judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami visi pagrindiniai judesiai: šliaužimas, ropojimas, ėjimas, bėgimas, šuoliukai, laipiojimas, pralindimas, metimai, pusiausvyros pratimai. Išbandau įvairiausias mokytojo demonstruojamas ir paties atrandamas ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant pėdos šonų, kulnų; eiti ištiesta virve, padėtu lanku; eiti aukštai keliant kelius, pusiau pritūpus, plačiu žingsniu, pristatomuoju, pakaitiniu ar kryžminių žingsniu, šonu, atbulomis, eiti nedideliame aukštyje (suoleliu); bėgti aukštai keliant	

kelius, šonu, atbulomis, įveikiant kliūtis, bėgti įkalnėn, nuokalnėn, bėgimą kaitalioji su ėjimu, sustoti pagal netikėtą signalą, keisti kryptis, bėgti greitai, lėtai.

Patiriu judėjimo džiaugsmą laisvai bėgiodamas, landžiodamas, šokinėdamas, laipiodamas kopėtėlėmis ir žaisdamas su kamuoliais, važinėdamas triratukais ir dviratukais. Tyrinėju kūno judėjimo galimybes, improvizuoju, fantazuojau, ieškau neįprastų pozų ir judesių perteikti pasakų herojų, gyvūnų ir kitų objektų charakteristikas. Judėdamas nevaržomai ir eksperimentuodamas atrandu savo kūno judėjimo galimybes ir lavinu pagrindines fizines savybes: vikrumą, lankstumą, pusiausvyrą, koordinaciją ir jėgą. Žaidžiu su įvairaus dydžio ir sunkumo kamuoliais: ridenant, mėtant įvairiu atstumu, visa jėga ar panaudojant reikiamą jėgą tikslui pasiekti. Mokausi saugiai keisti kūno padėtis, atlikti įvairius veiksmus su rankomis ir kojomis, judėti erdvėje saugodamas save ir kitus. Žaisdamas komandinius žaidimus mokausi laikytis taisyklių, priimti laimėjimus ir pralaimėjimus, derinu judesius ir sutelkiu dėmesį į regimus bei girdimus signalus. Naudodamas judėjimą kaip įprastą veikseną, džiaugsmingai mokausi ir ugdausi kognityvinius, pažintinius, tyrinėjimo ir kt. įgūdžius.

Kasdien, naudodamas įvairias priemones, atlieku pėdų masažą.

Pasiekimų sritis Emocijų suvokimas ir raiška	
Vertybinių nuostatų. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.	Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir įvardina savo emocijas ar jausmus bei jų priežastis, atpažįsta ir įvardina kitų emocijas ar jausmus, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas 1-3 metai	
Atpažįstu kito emocijas iš veido išraiškos, balso. Savo emocijas (džiaugsmą, liūdesį, pyktį, nuostabą, baimę) išreiškiu veido mimika, gestais, balsu, žodžiais, kūno poza. Mokausi emocijas atpažinti ir įvardyti, nuotaikoms žymėti naudodamas emocijų veidelius, spalvas, nuotraukas, „emocijų termometrus“, kai suaugusieji mano patiriamas ir išreiškiamas emocijas pavadina, pakomentuoja, taiko personalizuotus nusiramino būdus (išbūti, išjausti emocijas, patiriant mokytojo paramą, pabūti nusiramino erdvėje kartu su suaugusiuoju, įsitraukti į pozityvias emocijas žadinančias veiklas).	
Įvaldau paprastus emocijų reguliavimo būdus: parodyti, atskleisti, išreikšti emocijas, kreiptis pagalbos, pasiguosti, leisti apkabinamam, nuraminamam, nukreipti dėmesį nuo stiprias emocijas sukėlusio įvykio ar objekto, pasitraukti iš įtampą keliančios situacijos.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas 4-6 metai	

Žaidžiu vaidmenų ir naratyvinius žaidimus, tyrinėju ir žymiuosi, kaip jaučiuosi. Klausydamas skaitomų istorijų, žiūrėdamas filmukus, patiriu, išreiškiu, aiškinuosi, diskutuoju ir vis geriau atpažįstu bei įvardiju įvairias savo ir kitų emocijas, jas sukėlusias situacijas bei priežastis.

Pats pradedu valdyti savo emocijų raišką, jų intensyvumą, išbandau skirtingus per įvairias veiklas sužinotus būdus (suskaičiuoti iki trijų, penkių, pasitraukti į ramybės kampelį, pasiklausyti ramios muzikos, pasikalbėti ir išsiaiškinti ar kt.), padedančius nusiraminti, valdyti impulsus, taikiai išlieti emocijas, sutelkti pastangas tinkamam poelgiui. Mokausi valdyti pokyčių situacijoje kilusias neigiamas emocijas, kad pasijusčiau gerai (mokosi įžvelgti gerąją pokyčių pusę, susitarti, prisiderinti).

Tyrinėju, atrandu ir aiškinuosi, kas sieja aplinkos žmonių bendruomenių narius: emociniai ryšiai, rūpinimasis vieni kitais (šeima), bendras buvimas, bendra veikla, draugystės ryšiai (ugdymo įstaigos bendruomenė), kalba, papročiai, tradicijos, tautosaka, tautodailė, etnomuzika, amatai (tautybė), demokratinės vertybės, demokratinis gyvenimo būdas (valstybė), tikėjimas (religinės bendruomenės).

Ugdausi priklausymo bendruomenei jausmą, išitraukiu į savo bendruomenės veiklas, atrandu lygiaverčio bendravimo su kitais jos nariais būdus.

Pasiekimų sritis Savireguliacija ir savikontrolė	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs sutelkti dėmesį, valdyti emocijų raišką ir elgesį.	Esminis gebėjimas. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsiaudrinęs geba nusiraminti.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 metai	
Pradedu valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus, reaguojau į manimi besirūpinančio suaugusiojo veido išraišką, balso intonaciją, žodžius. Išbandau įvairius savo interesų gynimo būdus (verkiu, šaukiu, neduodu žaislo, pasakau suaugusiajam ir kt.). Bandau laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. Bendraudamas su kitais pritaikau tuos būdus, kuriuos patyriau, supratau ir perėmiau iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta. Mokausi dalintis, palaukti savo eilės (naudojant smėlio laikrodį, pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 metai	
Įsitraukiu į žaidimus, įvairias veiklas, kurias padeda patirti ir suprasti: noriu – nenoriu, mėgstu – nemėgstu, įdomu – neįdomu, paskatina atpažinti, tyrinėti, įvardyti ir skirtingais būdais (emocine	

reakcija, pasirinkimu, piešiniu, žodžiais ar kt.) suaugusiems ir kitiems vaikams parodyti savo poreikius, pomėgius, interesus.

Laikauisi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų ir taisyklių. Žaisdamas stengiuosi laikytis žaidimo taisyklių.

Pasirenku įvairesnius nusiramino, atsipalaidavimo būdus (pastovėti prie akvariumo su žuvytėmis, tinkamu būdu išreikšti pyktį ir kt.), ieškau taikių išeikių, kad neskaudinčiau kitų. Pats sudėliojau savo dienos ritmą paveikslėliais, pažymiu, ką šiandien ketinu veikti.

Stebiu, tyrinėju ir išbandau įvairius dėmesio, impulsų ir elgesio valdymo būdus. Žaisdamas savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nesusijuokti, perkėlinėti dėmesį), savarankiškai išbandau naujas veiklas, kartu su kitais įsitraukiu į ištermės, tikslumo, kliūčių įveikos reikalingas veiklas. Laikauisi kartu su kitais sukurtų grupės taisyklių ir tvarkos. Išbandau dėmesio sutelkimo, nukreipimo ir perkėlimo, impulsų ar netinkamo elgesio slopinimo, aktyvinamosios kontrolės (savęs motyvavimas atlikti tai, ko daryti nesinori) būdus.

Keliu paprastus asmeninius ar veiklos tikslus ir jų siekiu, susidūrę su kliūtimis, keičiu veikimo ar elgesio būdus, kreipiuosi pagalbos ir ją priimu.

Aiškinuosi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas ir kodėl. Stengiuosi elgtis tinkamai.

Ugdymo(si) srities „**Tyrinėju ir pažįstu aplinką**“ paskirtis yra plėtoti **aplinkos pažinimą, matematinį mąstymą, skaitmeninį sumanumą, tyrinėjimą, mokėjimą mokytis**. Sritis apima šiuos turinio aspektus: mane supantys daiktai, gyvybė, skaičiavimas ir modeliavimas, matematiniai erdvės tyrinėjimai, skaitmeninių technologijų pasaulis.

Gilėjančią supratimą skatina įvairiais būdais (vaizdu, žodžiu, praktiškai darant, liečiant, uodžiant) gaunama informacija apie aplinkos daiktus, gamtos objektus, reiškinius ir procesus, tyrinėti papildytosios (virtualiosios) realybės programėlėmis.

Mokytojas palaiko vaikų bandymus savo veiksmus ir sprendimus paaiškinti, rasti būdų ir argumentų pagrindžiant, kad kažkas yra tiesa arba netiesa, lanksčiai taikyti įgytą patirtį naujuose kontekstuose. Mokytojas ugdymo(si) veiklose siekia subalansuoto vaikų savarankiško žaidimo ir struktūruotos veiklos. Strategijos ir metodai apima personalizuotą, savivaldų, dialogišką, judrų, tyrinėjančią, kūrybinį ir reflektuojančią ugdymą(si). Tai skatina vaikus patirti ir suprasti aplinką visais pojūčiais, gilinti supratimą ir plėtoti gebėjimus.

Mokytojas, vartodamas tikslas sąvokas pamažu plečia sąvokų žodyną, vaikų suvokimą apie matematinius būdus erdviniams objektams pažinti ir įvairias išraiškos galimybes savo pastebėjimams apie jų formą, dydį (ilgį, tūrį), masę, padėtį ir judėjimą tam tikra kryptimi apibūdinti. Plėtoja matematinių ir skaitmeninių kalbos simbolių suvokimą. Tyrinėjant ir sprendžiant problemas skatinamas gilesnis supratimas, kritinio mąstymo pradmenys.

Siekama padėti vaikams atrasti skaičių pasaulį, plėtoti jų supratimą apie skaičiavimo būdus ir jų taikymą savęs ir aplinkos pažinimui, problemų sprendimui: (pavyzdžiui, dalintis sausainiais, sudaryti komandas). Savo aplinkoje vaikai neformaliai įsitraukia į skaičiavimo uždavinių sprendimą (pavyzdžiui, kiek yra iš viso, kiek trūksta), mokosi samprotauti, kūrybiškai taiko įgytą skaičiavimo patirtį sprenddami problemas, pradeda vartoti žodžius, kuriais nusakomi matematiniai procesai (pavyzdžiui: „Manau, kad...“; Tai tiesa (netiesa), nes...“; „Tai man primena...“; Galėčiau padaryti dar ir taip...“ ir pan.).

Mokytojas skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultata, pastangas, gebėjimus ir elgesį, dėl kurių jiems vis geriau sekasi atlikti užduotis.

Atsižvelgiant į vaikų interesus ir poreikius, kryptingai kuriami ugdymo(si) kontekstai, pažadinantys prigimtinį vaikų smalsumą, domėjimąsi gyvosios ir negyvosios gamtos objektais, įdomiais, nematytais daiktais ir reiškiniiais – universalaus dizaino mokymuisi, žaismės, tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų kontekstai.

Pasiekimų sritis Aplinkos pažinimas	
Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti save bei aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.	Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius ir gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas 1-3 metai	
Tyrinėju grupėje esančius įvairius daiktus, juos griebiu, liečiu, numetu, kišu į burną, kramtau, domiuosi judančiais, garsus skleidžiančiais, ryškių spalvų daiktais. Rūšioju daiktus pagal formą, spalvą, dydį, naudoju rūšiavimo žaislus ir sensorines priemones. Stebiu gyvūnus savo aplinkoje, kai kuriuos mūsų ir svetimų kraštų gyvūnus atpažįstu paveikslėliuose, animaciniuose filmuose. Gyvūnus atpažįstu iš jų kūno formos, išskirtinių požymių, gyvenamųjų vietų, mėgdžioju gyvūnų balsus, būdingus judesius. Pavadinu keletą naminių ar laukinių gyvūnų. Stebiu gyvūnus, augalus, gamtos reiškinius, pradedu juos pavadinti.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 metai	
Pasirinktus daiktus rūšioju, skirstau į kategorijas: pagal dydį, formą, spalvą, tekstūrą, pradedu rūšiuoti pagal du požymius. Pažįstu daiktus juos stebėdamas, sugretindamas, palygindamas, grupuodamas, rikiuodamas, komponuodamas, konstruodamas. Ieškau panašumų ir skirtumų, sprendžiu iškilusias problemas.	

Pastebiu daiktų seką: kelio ženklas, šviesoforas, perėja ir pan. Matydamas, kaip suaugusieji ir kiti vaikai naudoja įvairius įrankius, daiktus ir stebėdamas, kaip jie veikia, juos išbandau. Ugdausi nuostatą tausoti daiktus.

Tyrinėju gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, vartau enciklopedijas, klausausi informacinių tekstukų, stebiu vaizdo įrašus. Aiškinuosi gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domiuosi, kaip yra kuriami daiktai. Aiškinuosi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams. Lyginu praeities ir dabarties daiktus, komentuoju jų išvaizdą, paskirtį, kaip veikia, iš ko pagaminti. Suprantu, kad tos pačios paskirties daiktas (pavyzdžiui, stalas) gali būti pagamintas iš medžio, metalo, plastiko.

Susipažįstu su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoju (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Susipažįstu ir mokausi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Naudojuosi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinuosi jų veikimo būdą, juos išbandau.

Pažįstu gyvybę. Stebiu, renku, tyrinėju, grupuoju, atpažįstu ir pavadinu augalų dalis (lapai, žiedai, vaisiai, sėklos ir pan.), pajuntu tekstūrų skirtumus, vaisiuose surandu sėklas. Dalinuosi mintimis, kam reikalingi medžiai (teikia pavėsį, jame prieglobstį randa gyvūnai), Išsiaiškinu, kad medžiai gamina deguonį, kuris būtinas žmonių ir gyvūnų kvėpavimui. Pakeltose lysvėse, ant palangės sodinu, prižiūriu augalus, stebiu, matuoju, fiksuoju, kaip jie auga.

Prižiūriu augalus, mokausi rūpintis gamta ir aplinka, prisiimti atsakomybę, pasitikėti savo jėgomis. Dalinuosi savo patyrimu ir išgyvenimais apie augintinių ir kitų naminių gyvūnų auginimą. Diskutuoju apie gyvūnų naudą, aiškinuosi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi. Stebiu kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius). Svarstau ir aiškinuosi, kaip gyvūnai prisitaikę prie aplinkos (išvaizda, elgesys), kokie žmogaus ir gyvūnų santykiai (teikia džiaugsmą, ramina, skatina norą rūpintis, teikia naudą).

Tyrinėju, aiškinuosi, kas ir kaip vyksta gamtoje, pastebiu gyvosios ir negyvosios gamtos vienovę: augalui reikia dirvožemio, vandens, saulės šviesos; gyvūnui – maisto, vandens, būsto.

Aiškinuosi, stebiu, tyrinėju organizmų poreikius, aiškinuosi, kam naudojamas vanduo, kodėl jis toks svarbus ir reikalingas organizmams, seku paros, metų ciklą.

Aiškinuosi, kaip gyvena augalai ir gyvūnai – dieną ir naktį, skirtingais metų laikais, kokie pasikeitimai vyksta jų gyvenime. Stebiu ir fiksuoju (piešiu, fotografuoju, matuoju) pakeltose lysvėse auginamų vienmečių augalų gyvenimo ciklą (pavasari išdygsta, užauga, vasarą žydi, subrandina vaisius, išbarsto sėklas ir vėlyvą rudenį nunyksta); medžių metų ciklą (pavasari sužaliuoja, žydi ir sėklas išbarsto kasmet, žiemą išgyvena numetę lapus, nesimaitindami).

Klausausi mokytojo skaitomų tekstų, vartau knygas apie gamtą, žiūriu vaizdo įrašus.

Aiškinuosi, kaip gyvūnai gyvena žiemą (vieni įminga, kiti išlieka aktyvūs, dauguma paukščių išskrenda į šiltesnius kraštus, dalis lieka).

Skirtingais metų laikais stebiu būdingus gamtos požymius. Pildau metų gamtos kalendorių: sutartiniais ženklais žymiu oro temperatūrą, saulėtas ir apniukusias dienas, kritulių kiekį, pastebiu jų pokyčius skirtingais metų laikais, susieju juos su augalų ir gyvūnų gyvenimu.

Suprantu, kad mūsų krašto augalai ir gyvūnai išgyvena tik todėl, kad geba prisitaikyti prie aplinkos sąlygų.

Aptariu ir suprantu, kad žmogaus išmestos atliekos gali būti pavojingos gyvajai gamtai, mokausi taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, mokausi rūšiuoti.

Pasiekimų sritis Matematinis mąstymas	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.	Esminis gebėjimas. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena 1-3 metai	
Stebiu ir įsitraukiu į situacijas, kuriose minimi skaičiai, yra skaičiuojama (pavyzdžiui, eilėraščiai, dainelės, judrieji žaidimai, išvykos, stalo žaidimai). Atrandu, kad „vienetą“ galima susieti su vienu daiktu, kad skaičiuojant naudojama ta pati žodžių seka. Įsitraukiu į skaičiavimo veiklas, atpažįstu įvairias skaičių 1, 2, 3 išraiškas. Natūraliai įsitraukiu į žaismingą veiklą su daiktais - įpilu, įdedu, išimu. Daiktus sugretinu, lyginu pagal ilgį (plotį, aukštį). Daiktus kilnoju, lyginu pagal svorį (sunkus, lengvas). Spėju, kuriame inde telpa daugiau vandens, o spėjimą patikrinu vandenį perpildamas iš vieno indo į kitą. Parodau daiktus, apibūdinamus sąvokomis: „ilgas“ arba „trumpas“, „aukštas“ arba „žemas“. Įsitraukiu į aplinkoje esančių daiktų ir objektų tyrinėjimą. Atrandu, kad figūromis ir objektais erdvėje galima manipuliuoti: apversti, pasukti, pastumti. Atpažįstu ir išmokstu pavadinti vis daugiau linijų, dvimačių (plokštumos) ir trimačių (erdvės) figūrų. Dalyvauju žaidimuose ir veiklose, kuriose laikomasi nurodymų. Įsitraukiu į (vaizdinių, garsinių, žodinių, judesio, pojūčių) sekų AB (BA) kopijavimo, pratęsimo, atkartojimo, atpažinimo veiklas.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena 4-6 metai	

Įsitraukiu į skaičiavimo veiklas, kuriose skaičiuojama pridant po vieną pasitelkus daiktus, piešinius, rankų pirštus. Įgundu įvertinti daiktų rinkinio kiekį iki 5-ių, neskaičiuodamas daiktų („matomi“ skaičiai).

Mokausi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Skaičiavimo užduotis (pavyzdžiui: „Žydėjo dvi gėlytės, pražydo dar viena. Kiek žydi dabar?“) atlieku jas suvaidindamas, nupiešdamas, parodydamas gestais, manipuliudamas daiktais. Skaičiuoju į priekį ir atgal (12-os ribose), pradedu skaičiuoti nuo bet kurio skaičiaus (10-ies ribose). Pradedu suprasti, ką reiškia skaičius sudėti ir atimti. Mokausi sujungti ir išskaidyti kiekį 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose. Mokausi objektų kiekį grupėje (-ėse) apibūdinti kaip pakankamą/ per didelį/ per mažą tikslui pasiekti ar užduočiai atlikti. Atlieku įvairius matavimus kasdienėje veikloje. Tyrinėju, kaip galima palyginti daiktų ilgį (plotį, aukštį) arba tūrį, kai daiktų sugretinti neįmanoma. Atrandu naujus dydžių palyginimo būdus: naudoju smulkesnius daiktus kaip matavimo priemonę didesniems daiktų dydžiams įvertinti, naudoju trečią daiktą kaip tarpininką dydžiams palyginti. Diskutuoju, dalinuosi savo pastebėjimais, plečiu žodyną (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus).

Tyrinėdamas aplinką, atrandu panašumo, elementų išdėstymo, atsikartojimo, formos bendrumo.

Atpažįstu geometrines figūras: dvimates figūras (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį), mokausi apibūdinti ir palyginti jų pagrindinius elementus, grupuoti (pagal vieną požymį), komponuoti, konstruoti skirtingų dydžių figūrų (objektų) sekas.

Eksperimentuoju su veidrodiniais paviršiais, taškiniais šviesos šaltiniais, stebiu ir tyrinėju dvimačių ir trimačių geometrinių objektų atvaizdus. Eksperimentuodamas su figūromis (jas jungdamas, skaidydamas, dėliodamas, vartydamas, apšviesdamas), atrandu, kad sudėtingesni objektai gali būti gaunami ir vaizduojami kaip paprastesnių, gerai pažįstamų objektų junginys. Savo pastebėjimus išreiškiu piešiniuose, lipdiniuose.

Žaisdamas ir eksperimentuodamas vidaus ir lauko aplinkose, įgyju vis daugiau patirties pasirinktu būdu (gestais, kalba ar piešiniais, vadovaudamasis instrukcijomis) duoti nurodymus apie objekto judėjimo kryptį (į kairę, į dešinę, į priekį, atgal) ir buvimo vietą (viduje, išorėje ir kt.) arba sekti kitų atitinkamus nurodymus. Modeliavimo idėją atrandu drauge su mokytoju palaipsniui susipažindamas su sekų AB, BA, ABC, AAB, ABB, ABA modeliais (raidėmis pažymima grupė elementų, kurie nuosekliai pasikartoja sekoje). Su kiekvienu sekos modeliu susipažįstu nuosekliai, mokausi jį atpažinti, nukopijuoti, pratęsti seką, rasti jos trūkstamą narį, sukurti kitą to paties modelio sekos pavyzdį.

Skaitmeninis sumanumas	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.	Esminis gebėjimas. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną	
1-3 metai	
Žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, domiuosi grupėje ir įstaigos aplinkoje esančiais išmaniaisiais daiktais be ekranų (žaislais, robotukais, rašikliais ir kt.). Žaisdamas atlieku dviejų nesudėtingų, suprantamų veiksmų sekas (pavyzdžiui, paimti kamuolį ir paduoti draugui, linguoti ir ploti, dėlioti kaladėles).	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną	
4-6 metai	
Žaisdamas, atpažindamas aplinką naudojuosi skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.). Išbandau nesudėtingo skaitmeninio turinio kūrimo galimybes (piešimas, fotografavimas, garso ir vaizdo įrašas) įsitraukiu į įvairias mokytojo paskatintas kūrybines, tyrinėjimo ir judrias veiklas, vykstančias realios ir virtualios aplinkos kontekstuose. Apie objektus ir reiškinius, kurių neįmanoma tiesiogiai matyti, paliesti, išgirsti, mokytoji padedant, gaunu informaciją naudodamasis išmaniaisiais įrenginiais ir informacinių svetainių (pavyzdžiui, susirasti gyvūnų, augalų vaizdus, išbandyti virtualius turus ir kt.). Sužinau ir aptariu su mokytoju, tėvais, virtualias bendravimo taisykles, skaitmeninių priemonių saugaus ir atsakingo naudojimo įvairias situacijas. Veiksmų sekas (algoritmus) problemoms spręsti suvokiu ir elementariai taikau stebėdamas, žaisdamas, nagrinėdamas ir įvardydamas įvairių procesų, kasdienių darbų ir veiklų atlikimą žingsniais, veiksmų eiliškumą, susitarimus-taisykles. Per praktines veiklas susipažįstu su nurodymo, komandos sąvoka. Žaisdamas atlieku vieni kitiems sakomus nurodymus, komandas. Žaisdamas mokausi žodines komandas pateikti vaizdiniais, garsiniais ir kitais simboliais bei atlikti jais žymimus veiksmus. Užrašau komandų sekas simbolių sekomis ir mokausi jas „perskaityti“ bei atlikti. Siekdamas rezultato ir naudodamasis realiais objektais kaip simboliais (kaladėlėmis, akmenukais, piešiniais, kortelėmis ir kt.), dėliuju ir atlieku veiksmų seką. Žaisdamas, konstruodamas, bandau sudėlioti veiksmų sekas, kurias atlieka skaitmeniniai objektai (robotukai, valdikliai ir pan.). Nurodau, kuo skiriasi rezultatai, kai komandas atlieka žmogus ir robotas. Stebėdamas ir nagrinėdamas įvairių veiklų atlikimo veiksmus, pastebiu jų pasikartojimą.	

Su žaidybinėmis programavimo aplinkomis susipažįstu programuodamas paprasčiausias animacijas, žaidimus, dėliodamas komandų blokų sekas ir jas vykdydamas. Programuodamas nesudėtingas animacijas programavimo aplinkose, nuosekliai atlieku veiksmus, atpažįstu kartojamus veiksmus. Išbandau užrašytas veiksmų sekas ir, jei nepavyko pasiekti norimą rezultatą, pakoreguoju veiksmų seką ir bandau iš naujo.

Pasiekimų sritis Tyrinėjimas		
Vertybinė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.	Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną 1-3 metai		
Žaisdamas, judėdamas spontaniškai tyrinėju savo kūno galimybes. Žaisdamas, šokdamas, dainuodamas pažįstu savo kūno ribas ir galimybes, veido, balso išraiškingumą. Tyrinėju kasdienės namų ir lopšelio-darželio aplinkos objektus ir reiškinius. Pradedu suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krentančią šviesą, šešėlius. Stebiu ir reaguju į mokytojo reakciją su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Tyrinėju vizualinės raiškos priemones, jas liečiu, judinu, braukau, spaudau, tepioju dažais, pirštukais, pastebiu pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučiu tekstūrą. Tyrinėju keverzones, tepliones, linijas ir formas. Laiko tėkmę pajaučiu sąsajoje su savo veikla (kiek laiko užtrunka kažką padaryti) ir gyvenimo ritmu (ką aš veikiu per dieną), eksperimentuodamas su skirtingos trukmės muzikinėmis atkarpomis, 1, 5, 10 minučių smėlio laikrodžiais (ką galiu nuveikti, kol skambės muzika, ištekęs smėlis).		
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną 4-6 metai		
Tyrinėju, kuo tos pačios rūšies daiktai skiriasi vieni nuo kitų (pavyzdžiui, kamuoliai skiriasi dydžiu, svoriu, spalva) ir nuo kitos rūšies daiktų (pavyzdžiui, kamuoliai forma skiriasi nuo knygų). Apžiūrinėju iš visų pusių, viršaus, apačios, liesdamas, uosdamas, atpažįstu daiktus pagal požymius: spalvą, tekstūrą (lygus, šiurkštus, švelnus), formą (apvalus, kampuotas, pailgas), kvapą, ieškau daikto pagal žodinį apibūdinimą. Gretinu realius daiktus ir jų atvaizdus iš skirtingos perspektyvos (iš šono, viršaus, apačios, šešėlio), pradedu suprasti jų vaizdavimą plokštumoje (pavyzdžiui, planas). Daiktų dydį tyrinėju, bandydamas apimti delnais, apglėbti, gretinu su savo ūgiu.		

Atrandu fizikinius reiškinius: jėgas (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), energiją (elektros energija, šilumos energija), paprastuosius mechanizmus (dvivietės sūpuoklės, nuožulnioji plokštuma), magnetizmą. Tyrinėju tamprumo reiškinį – daiktus spaudžiu, tempiu, stebiu, kaip keičiasi, deformuojasi jų forma, tačiau atleidus jie vėl grįžta į pradinę padėtį. Trintį patiriu, kai paleidžiu mašinytę nuožulniaja plokštuma, ir stebiu, kiek toli ji nuvažiuoja skirtinga „kelio danga“ (lygiomis grindimis, kilimu). Energiją tyrinėju, eksperimentuodamas su žaislų judėjimu: naudoju žaislus, varomus elektros (baterijos) energija, pats pastumių ar traukiu žaislą, suprasdamas, kad jį išjudino žmogaus energija. Eksperimentuoju, kokius daiktus magnetas traukia (turinčius geležies), atkreipiu dėmesį, kad magnetas turi du polius, pastebiu, kad kartais poliai ne traukia vienas kitą, o stumia.

Tyrinėju gamtos objektų šešėlius, kuriu juos pasitelkdamas įvairius daiktus ir žaislus.

Susipažįstu su medžiagomis, išsiaiškinu, kad jos būna kietos (mediena, popierius, stiklas, plastikas), skystos (vanduo) ir dujinės (oras), tyrinėja jų savybes. Eksperimentuodamas su vandeniu, išsiaiškinu, ar kietos medžiagos tirpsta vandenyje (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), ar galima gauti mišinius (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne). Naudodamas „oro gaudyklės“, pūsdamas per šiaudelį į vandenį, aptinku oro buvimo ženklus.

Tyrinėju gamtos ir žmogaus sukurtus daiktus, vartau enciklopedijas, klausausi informacinių tekstų, stebiu tikslingai parinktus vaizdo įrašus, aiškindamasis gamtos objektų (jie auga, daugelis juda, jiems reikia maisto ir pan.) ir žmogaus sukurtų daiktų skirtumus, domiuosi, kaip yra kuriami daiktai ir pradedu suvokti, kad žmogaus sukurtų daiktų kaitą lemia mokslo ir technologijų pažanga. Aiškinuosi, kaip daiktai keitėsi, kokie jie buvo seniau, kokie dabar, kaip tobulėjo, kaip žmogus juos pritaikė savo poreikiams.

Tyrinėjimo objektu tampa vanduo ir jo būviai: vandenį užšaldau į ledą, tirpinu ledo kubelius, stebiu, kaip šiltą dieną vanduo išgaruoja nuo šaligatvio plytelių, samprotauju apie vandens būvius ir ko reikia, kad jie keistųsi. Spėliuju ir eksperimentuoju, kurie daiktai, sumesti į vandenį, nuskęs, tyrinėdamas pastebiu, kad vieni daiktai skęsta, kiti plūduriuoja, vieni grimzta greičiau, kiti – iš lėto, aiškinuosi, nuo ko tai priklauso.

Žaisdamas su prizmėmis, susipažįstu su spalvų spektru, lauke pastebiu vaivorykštę ir išsiaiškinu, kad jai susidaryti reikia lietaus ir saulės, nes šviesos spinduliai pereina skaidrią terpę (vandens lašelius) ir suskaidomi į septynias spalvas.

Kalbėdamas, ką veikiu per dieną, savaitę, dėliodamas paveikslėlius, pradedu pavadinti paros dalis (rytas, diena, vakaras, naktis), savaitės dienas, pasakau, ką veikiu vakar, ką veikiu šiandien, ką veiksiu rytoj. Tyrinėjant ir modeliuojant situacijas keliu hipotezes, numatau tyrinėjimo eigą, spėliuju, ieškau tinkamų būdų ir priemonių, susipažįstu su veiklos taisyklėmis ir jų laikausi, aiškinuosi priimamus sprendimus, pristatau veiklos rezultatus.

Pasiekimų sritis Mokėjimas mokyti	
Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.	Esminis gebėjimas. Pradedą valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo sumanytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena 1-3 metai	
Pradedu nuspėjamai reaguoti į įprastus įvykius, kurių baigtį galima iš anksto numatyti (pavyzdžiui, įjungus jungiklį, žaislas pradeda judėti). Suvokimą, kad įvykis pastovus, ugdausi žaisdamas su medžiagomis ar objektais, kurie susiję su priežastimi ir pasekmėmis (veiksmai, kurie įvyks). Dienotvarkėje klijuoju numatomų įvykių paveikslėlius.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena 4-6 metai	
Remdamasis patirtimi, vartydamas paveikslėlių ir interaktyvias knygas, žiūrėdamas vaizdo medžiagą, žaisdamas žaislais, apžiūrėdamas išvykų metu, susipažįstu su ryšio palaikymo tarp žmonių priemonėmis, transporto priemonėmis, jas grupuoju (pavyzdžiui, oro, vandens, sausumos). Susipažįstu ir mokausi naudotis daiktais, prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką (gamtos radinius, žmogaus sukurtus daiktus). Žaisdamas, tyrinėdamas aplinką, naudojuosi išmaniaisiais daiktais (žaislais, robotukais, išmaniaisiais rašikliais, telefonais, išmaniosiomis grindimis ir kt.), aiškinuosi jų veikimo būdą, juos išbandau. Ieškau atsakymų į kylančius ir mokytojo nuolat keliamus klausimus. Naudodamas fizines ir skaitmenines priemones, laiku gaudamas mokytojo grįžtamąjį ryšį, jo palaikomas, mokausi atpažinti ir paaiškinti kiekybinę informaciją perteikiančius vaizdus (pavyzdžiui, skaitmenis, piešinius, schemas). Suprantu pažintinio pobūdžio informaciją, ją interpretuoju ir išreiškiu įvairiomis formomis (piešiniu, gestais, daiktais, žodžiais, schema, diagrama, simboliais) ir priemonėmis (fizinėmis ir skaitmeninėmis). Savo aplinkoje neformaliai įsitraukiu į skaičiavimo uždavinių sprendimą (pavyzdžiui, kiek yra iš viso, kiek trūksta). Suprantu, kad tam tikros rūšies informacija gaunama surinkus duomenis, vykdant stebėjimą ar apklausą. Įsitraukiu į diskusijas su mokytoju ir kitais vaikais, kaip gali būti fiksuojami, koduojami duomenys, dalinuosi idėjomis, kaip būtų galima juos grafiškai pavaizduoti. Mokausi piešinyje, diagramoje ar scheme pavaizduotus duomenis suprasti, apibūdinti ir interpretuoti. Svarstau, diskutuoju, kas būtų, jeigu apklausoje dalyvautų kiti vaikai, jei duomenys apie stebimą įvykį būtų fiksuojami kitu laiku. Kartojant eksperimentus ir apklausas, pradedu suprasti, kad šalia įprastų, iš anksto nuspėjamų įvykių esama ir atsitiktinių. Įsitraukiu į žaidimus, kurių baigties iš anksto nuspėti	

neįmanoma. Žaisdamas ir stebėdamas pradedu suprasti, jog ir atsitiktinio įvykio rezultatas gali būti numatomas, ir atrandu du būdus tai padaryti: eksperimentuoti praktiškai arba bandyti mąstyti logiškai.

Ugdymo(si) srities „**Aš ir bendruomenė**“ paskirtis yra plėtoti **savivoką ir savigarbą, santykius su suaugusiaisiais ir bendraamžiais, problemų sprendimą**. Tai apima šiuos turinio aspektus: Kas aš?, savo emocijų ir elgesio valdymas, aš tarp kitų, žmonės ir bendruomenės, mūsų praeitis, dabartis, ateitis.

Patirtinio mokymosi metodai, tokie kaip žaidimai, eksperimentai ir praktinės užduotys, padeda ugdyti vaikų gebėjimą valdyti elgesį, pažinti save ir savo vietą tarp kitų, užmegzti draugystes ir suvokti bendruomenės reikšmę. Mokytojas tampa elgesio modeliu ir pateikia aktualų turinį ir veiklas, skatinančias dialogą, bendradarbiavimą ir patirties dalijimąsi, kuria emociškai saugią aplinką bei jautriai reaguoja į vaikų poreikius. Pedagogas taiko individualizuotą požiūrį, kuris leidžia vaikams pasirinkti jų poreikiams ir gebėjimams tinkamus veiklos būdus.

Darydami klaidas ir jas taisydami vaikai plėtoja atkaklumą, gebėjimą įveikti iššūkius. Vaikai tyrinėja žmogaus gyvenimo ciklą, piešia ir samprotauja, kaip atrodys užaugę, ko norėtų išmokyti netolimoje ateityje, kuo norėtų tapti tolimoje ateityje. Grupelėje atlikdami bendrą tikslą turinčią veiklą, lyderiauja paeiliui, apsvarsto kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieško kompromisų.

Kuriami kultūrinių dialogų, emocinio ugdymo(si), žaismės kontekstai, pasižymintys emociniu saugumu, mokytojo jautrumu vaikų poreikiams, bendrų veiklų, įvairių sąveikų, komunikavimo su skirtingais žmonėmis galimybėmis.

Pasiekimų sritis Savivoka ir savigarba	
Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.	Esminis gebėjimas. Susipažįsta su savo kūnu, pasako, kad yra berniukas ar mergaitė, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksenai 1-3 metai	
Ugdausi dienos ritmo pajautą, padedant mokytojui atpažinti kūno siunčiamus signalus. Mokausi suprasti paveikslėliais sudėliotą savo grupės dienotvarkę, stebėti kas šią dieną jau įvyko, kas dar įvyks.	

Išorinį kūno vaizdą ir kūno dalis tyrinėju per judrias veiklas, pajausdamas, patirdamas, ką kuri kūno dalis daro, kaip juda, stebėdamas save veidrodyje, vandens paviršiuje, ant blizgių daiktų paviršių, žaisdamas šešėlių žaidimus.

Pajaučiu supančių žmonių išvaizdos, aprangos, amžiaus panašumus ir skirtumus.

Suprantu apie šeimą, vaikų grupę kartu su mokytoju ir tėvais kurdamas šeimos ir grupės medį, dalyvaujant bendrose veiklose, žaidžiant savo šeimos ir kitų šeimų pasiūlytus žaidimus, žiūrinėjant šeimos narių ir grupės vaikų nuotraukas.

Girdžiu gimtąją kalbą, įsitraukiu į mokytojo organizuojamas veiklas su tautosakos, tautodailės, etnomuzikos motyvais, dalyvauju tautinėse ir valstybinėse šventėse.

Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 metai

Pats sudėliojau savo dienos ritmą paveikslėliais, pažymiu, ką šiandien ketinu veikti. Tyrinėju savo judėjimo ir poilsio ritmą, pažymiu, ar tai buvo aktyvi, ar rami veikla. Tyrinėju savo veiklos, nuotaikos ir energijos kaitą per dieną. Padedant mokytojui, susikuriu ritualus. Mokausi atpažinti ženklus, kurie rodo, kada mano aktyviai judančiam kūnui reikia poilsio, o kada ramybės būseną keisti judėjimu.

Atlieku atsipalaidavimo, kvėpavimo pratimus, pajaučiu, kaip nurimsta kūnas, emocijos.

Tyrinėju savo judėjimo ir atramos, virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas. Tyrinėju ir mokausi pajusti savo asmeninės erdvės ribas, suprasti savo privatumą ir reaguoti į asmeninės erdvės ribų pažeidimą. Aiškinuosi, kuo ypatingas kūnas, ką jis gali, ko negali.

Žaisdamas vardų žaidimus, kurdamas ir naudodamas vardų korteles, pasakodamas, piešdamas save, savo stiprybes, suprantu save kaip unikalų asmenį.

Drąsiai imuosi naujų sumanymų ir lyderystės (vadovauti žaidimui, padėti mažiau gebančiam, dalintis patirtimi). Žaisdamas, kurdamas savo augimo laiko juostas, įsitraukiu į savo augimo tyrinėjimo veiklas (matavimai, kūno kontūro apvedimas, pėdų, plaštakų atspaudai, talentų šou ir kt.).

Žaisdamas, bendraudamas, veikdamas ar kurdamas, tyrinėju, suprantu (namų, darželio, miesto/kaimo) artimiausioje aplinkoje ir šalyje gyvenančius skirtingo amžiaus, lyties, tautybės, profesijos, rasės, tikėjimo, gebėjimų žmones. Šalies ir pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumus ir įvairovę pažįstu per įvairias medijas ir socialinius tinklus, per muzikos kūrinius, dailės darbus, virtualius susitikimus, keliones. Atrandu pagarbaus bendravimo ir ryšių su kitais žmonėmis užmezgimo bei palaikymo būdus gyvai ir nuotoliu.

Aiškinuosi savo aplinkos žmonių bendruomenių gyvenimo būdo panašumus ir skirtumus: mano šeima – kitos šeimos; ugdymo įstaigos bendruomenė – kitų įstaigų bendruomenės; mano tauta –

kitos tautos; mano šalis – kaimyninės ir kitos šalys; žemyno, kuriame gyvenu, žmonės – kitų žemynų žmonės.

Domiuosi gimtąja kalba, etnine kultūra, dalyvauju etnokultūriniuose, pilietiniuose renginiuose ir edukacinėse programose. Pažįstu ir išreiškiu pagarbą pagrindiniams savo šalies simboliams (vėliava, herbas, himnas), tyrinėju šalies žemėlapi, domiuosi vėliavos spalvų reikšmėmis, Gedimino pilimi, gintaru ir kitais simboliais bei kultūros objektais. Iš įvairių medžiagų konstruoju savo regiono ar šalies mėgstamiausių vietų modelius. Iš pasakojimų, pokalbių grupėje, šeimoje ir iš socialinės medijos susipažįstu su iškiliomis savo šalies ir kitų šalių asmenybėmis (dainininkais, sportininkais ir kt.).

Žaisdamas ir bendraudamas sužinau keletą kitų šalių, suprantu, kad tiek jie patys, tiek kiti žmonės sudaro skirtingas tautas, kurios gyvena skirtingose šalyse. Tyrinėju iš kitų kraštų atvykusių vaikų šalių simbolius, kalbą, žemėlapius, žmonių gyvenimo būdą (tradicijas, maistą, aprangą ir pan.).

Aiškinuosi, tyrinėju savo ir juos supančių žmonių gyvenimą čia ir dabar, netolimoje ir tolimoje praeityje, numatydamas gyvenimo pokyčius ateityje. Išbandau (jei prieinama), lyginu, komentuoju dabarties, praeities, ateities žaidimų, buitės darbų, keliavimo būdų ir priemonių, gyvenamųjų namų ypatumus, samprotauju, kodėl žmonių gyvensena buvo būtent tokia.

Dalyvauju tradicinėse ir valstybinėse šventėse, žaidžiu istorinio pobūdžio naratyvinius žaidimus, klausausi skaitomų istorinių pasakojimų, lankausi muziejuose, pilyse, sužinau keletą Tėvynės istorijai svarbių įvykių ir žymių veikėjų. Atpažįstu liaudies dainas ar kitą tautosakos paveldą (mįslės, greitakalbes, liaudies žaidimus, patarles ir kt.), žmonių sukurtą praeityje.

Aiškinuosi, tyrinėju, diskutuoju, kas mums gali ką nors papasakoti apie praeitį, dabartį, ateitį, ir atrandu keletą informacijos šaltinių: ilgaamžiai ir modernūs statiniai, senoviniai ir „ateities“ daiktai, praeityje darytos nuotraukos, iliustruotos knygos, filmai, skaitmeniniai informacijos šaltiniai. Atrandu ir tyrinėju juos dominančias savo darželio, rajono ir (ar) miesto istorines vietas, įskaitant įvairius paminklus, gamtines erdves, viešąsias skulptūras ir žaidimų aikšteles.

Pasiekimų sritis Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais ir bendraamžiais.	Esminis gebėjimas. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, aiškinasi, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną	

1-3 metai	
Mokausi būti ir veikti šalia kitų ir kartu su kitais įsitraukdamas į bendrus žaidimus ir veiklas grupelėje. Bendrose veiklose ugdausi jautrumą kito poreikiams: mokausi suprasti, ką jaučiu, ko nori kitas, bandau atliepti kito jausmus ar norus. Bendraudamas su kitais pritaikau tuos būdus, kuriuos patyriau, supratau ir perėmiau iš suaugusiojo: nusišypsoti, pakalbinti, taikiai žaisti greta. Mokausi dalintis, palaukti savo eilės (pasiimant kitą žaislą ir kt.), atsižvelgti į kito prašymus.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną	
4-6 metai	
Inicijuojau bendrus žaidimus ar veiklas, siūlau ir derinu veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuriu veiklos ir elgesio taisykles, padedu, paremiu vienas kitą, tariausi. Išbandau pačių bendraujant atrastus, sužinotus įvairius emocinių ryšių, abipusės simpatijos, draugystės užmezgimo ir palaikymo būdus, aiškinuosi, koks draugas yra geras ir koks yra blogas. Tyrinėju, kuo esu panašus į kitus ir kuo skiriuosi nuo kitų vaikų ir suaugusiųjų: piešiu save ir kitus, matuojuosi, lyginu akių, plaukų spalvą, kalbuosi apie savo norus, pomėgius, gebėjimus, šeimas, namus, kartu žaidžiu ar kuriu bendrus darbus, švenčiu šventes, socialiniuose tinkluose komunikuojau su kitų tautybių bendraamžiais. Įsitraukiu į mokytojo inicijuotas veiklas, grupei bendrų sprendimų priėmimą, bendras diskusijas, siūlau idėjas, kaip pertvarkyti grupės ar lauko aplinką, jaučiuosi aktyviu grupės dalyviu, pajaučiu demokratišką santykių vertingumą. Atlikdamas bendrą tikslą turinčią veiklą, paeiliui dalinuosi lyderyste, apsvairstau kiekvieno pasiūlytas idėjas, ieškau kompromisų.	

Pasiekimų sritis		
Problemų sprendimas		
Vertybinių nuostatų.	Esminis gebėjimas.	
Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams ir sunkumams įveikti.	Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius ir sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną		
1-3 metai		
Mimika, gestais ir žodžiais parodau, kad susidūriau su kliūtimi, tikėdamasis suaugusiojo ar vyresnio vaiko pagalbos. Susidūręs su sudėtinga veikla, kliūtimi, išbandau jau žinomus veikimo būdus.		

Stebiu, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti ir išbandau jų naudojamus būdus. Drąsiai imuosi sudėtingos veiklos, atkakliai, keisdamas veikimo būdus bandau ją atlikti pats, stebiu savo veiksmų pasekmes.

Nepavykus įveikti sudėtingos veiklos ar kliūties, prašau pagalbos.

Žaidinamas, matydamas save veidrodyje, nuotraukose tyrinėju „aš-ne aš“ ribas; kasdienėje rutinoje ir veiklose atsirinkdamas savo drabužėlius ar žaislus aiškinuosi „mano-tavo“ santykį, ko nors turėjimą (Ką turiu aš? Ką turi tu?).

Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 4-6 metai

Aiškinuosi, koks elgesys yra tinkamas ar netinkamas, kas yra teisinga ar neteisinga ir kodėl, klausinėju, apie reikalavimus savo elgesiui namuose ir ugdymo įstaigoje, stengiuosi pagal įgytą supratimą elgtis tinkamai.

Mokausi suprasti, gerbti, toleruoti ir priimti kita kalba kalbantį, kitaip besielgiantį, mažiau gebantį vaiką. Tyrinėju būdus, kurie padeda suprasti vieniems kitus, įtraukti juos į bendrus žaidimus ir veiklas. Žaisdamas, atlikdamas veiklas, mokausi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti ir derinti. Mokausi įžvelgti kilusio nesutarimo esmę, išgirsti kiekvieno nesutarimo dalyvio nuomonę ir ieškoti išeičių, kurios būtų priimtinos kiekvienam, atpažinti patyčias ir būdus, kaip jų išvengti.

Susidūręs su kliūtimis, keičiu veikimo ar elgesio būdus, atkakliai stengiuosi juos įveikti, kreipiuosi pagalbos ir ją priimu. Mokausi stabtelėti ir apmąstyti savo veiklą ar elgesį.

Ugdymo(si) srities „**Kuriu ir išreiškiu**“ paskirtis yra plėtoti **gebėjimą žaisti, kūrybiškumą, estetinį suvokimą, meninę raišką**. Meninė raiška apima muzikos raišką, šokio raišką, dailės raišką, teatro raišką.

Vaikai, veikdami spontaniškai ar įsitraukdami į organizuotas veiklas kuria – žaidžia, generuoja idėjas, tyrinėja, imituoja, improvizuoja, komponuoja, aranžuoja, modeliuoja, pritaiko, interpretuoja, eksperimentuoja, reflektuoja, išbando kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas. Kiekvieno vaiko įsitraukimą skatina mokytojo pasiūlytų priemonių ir veikimo būdų pasirinkimo galimybės. Mokytojo pastebėjimas ir pozityvus reagavimas į vaiko pastangas ir autentišką raišką skatina vaiką tęsti kūrybinį procesą ir siekti įgyvendinti savo idėjas. Vaikai įsitraukia į gilesnius tyrinėjimus ir apmąstymus, geriau suprasdami muzikos, šokio, teatro ir vizualaus meno estetikos ypatumus ir vertingumą. Mokytojas siekia paskatinti vaikus žaismingai reikšti savo emocines patirtis ir išpūdžius kuriant ir įvaldant įvairias žaidimo formas ir būdus. Žaisdamas vaikas ugdomi savitus žaidybinius gebėjimus ir plėtoja vaizduotę, kūrybiškumą, stiprina improvizacinius

įgūdžius, ugdosi simbolinį mąstymą ir socialinio bendravimo vertybinius pagrindus. Per žaidimus vaikai drauge konstruoja vaikų kultūrą.

Jautrumas vizualiojo pasaulio ypatumams plėtojamas lopšelyje-darželyje estetiškai ir saikingai naudojant spalvą, apšvietimą, medžiagiškumą, vaikams turint galimybę aplinkos daiktus ir objektus ne tik stebėti, bet ir liesti, matyti iš skirtingų perspektyvų ir pan.

Kuriami žaismės, judraus patirtinio ugdymosi, kultūrinių dialogų, emocinio ugdymosi kontekstai.

Pasiekimų sritis Gebėjimas žaisti	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs su kitais vaikais plėtoti žaidimus.	Esminis gebėjimas. Individualiai ir drauge su kitais vaikais geba žaisti ir kurti įvairius žaidimus, laikytis žaidimo taisyklių.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena 1-3 metai	
Žaisdamas su tikslingai atrinktais žaislais (lėlėmis, mašinytėmis, gyvūnėliais, indeliais ir kt.), išmokstu pasirinkti ir susikurti erdves savo žaidimams. Pradedu žaisti mokytojo inicijuotus paprastus žaidimus palaipsniui į jį įtraukiant daugiau žaidėjų ir pamažu perimant žaidimo iniciatyvą pačiam.	
Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena 4-6 metai	
Pradedu žaisti siužetinius vaidmenų žaidimus (žaidimo siužetą sudaro vienas ar du pasikartojantys įvykiai). Kuriu pažįstamas kasdienes socialines situacijas, siekiu tiksliai atlikti pasirinkto vaidmens funkcijas. Žaidžiu didesnėse grupelėse, tikslingai kuriu žaidimo erdves ir konstruoju sudėtingesnius žaidimo siužetus, pasitelkiu vaizduotę ir įtraukiu fantastinių elementų. Žaisdamas atkuriu matytų situacijų fragmentus, panaudoju tikrus daiktus, reikmenis, drabužius. Kuriu dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuojau. Žaisdamas atsipalaiduojau. Žaidžiu kolektyvinius režisūrinius žaidimus. Koordinuoju žaidimo veiksmus su kitais žaidėjais. Įvaldau ir organizuoju žaidimo erdvę. Įgudęs žaisti, noriai žaidžiu mokytojo pasiūlytus didaktinius ugdomojo pobūdžio žaidimus ir pats pradedu juos kurti.	

Pasiekimų sritis Kūrybiškumas	
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.	Esminis gebėjimas. Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.

Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 metai	
Spontaniškai tyrinėju, eksperimentuoju, išbandau kūrybines medžiagas, priemones ir įvairias veiklos formas. Žaisdamas su skirtingų dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, čiupinėdamas, minkydamas, stebėdamas juos realioje ir virtualioje erdvėje, atrandu erdvinį pasaulį ir erdvinės raiškos galimybes.	
Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 4-6 metai	
Kuriu žaidimo siužetą, atskleidžiu savo pomėgius ir stiprybes. Įgudęs, prieš žaisdamas, aptariu žaidimo temą, planuoju siužetą, lanksčiai kaitaliuju vaidmenis, kontroliuoju veiksmus ir gebu spręsti kylančius nesutarimus. Nesunkiai jungiuosi į kolektyvinius režisūrinius žaidimus, kurdamas ilgalaikius žaidimo pasaulius mėgstamų knygų, pasakų ir kino filmų pagrindu, įtraukiu kitus grupės vaikus, kviečiu ir suaugusiuosius. Įgyvendinu savo kūrybines mintis ir idėjas, renkuosi priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, siekiu savitai ir detalai išbaigti savo kūrybinius darbus. Eksperimentuoju su netradicinėmis tapybos priemonėmis savo idėjoms išreikšti, su įvairiomis lipdymui tinkamomis medžiagomis. Intuityviai naudoju liniją, spalvą, formą išgyvenimams ir idėjoms reikšti. Tyrinėju kūrybines idėjas: fantazuuoju, improvizuoju, komponuoju ir interpretuoju, spontaniškai išbandau, atkartoju. Reflektuoju savo ir kitų kūrybą. Tyrinėju ir pažįstu teatrinių raiškos formų įvairovę, pats išbandau skirtingas teatrinės raiškos priemones. Pasitelkdamas savo kūno judesius, muzikavimą, spontanišką dainavimą, kuriu improvizacinius teatro vaidinimus sau ir draugams.	

Pasiekimų sritis Estetinis suvokimas	
Vertybinė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.	Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veiksmas 1-3 metai	
Emocingai reaguojau girdėdamas darnų garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius, spalvingas knygečių iliustracijas, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga, kai esu emocingai kalbinamas suaugusiojo, kai matau ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius, žaislus, girdžiu ritmiškus muzikos ir kitus garsus, matau šokio judesius.	

Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena 4-6 metai	
Klausausi mokytojų parinktos įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos. Mėgaujuosi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Stebiu, liečiu, matau aplinkos daiktus ir objektus iš skirtingų perspektyvų ir pan. Plečiu meninių sąvokų žodyną. Rodau pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėriuosi savo ir kitų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Stebiu, analizuoju, aptariu, grožiuosi savo, kitų vaikų ir profesionalių menininkų sukurtais kūriniais. Pastebiu meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pažįstu ir patiriu teatro meno reiškinius įstaigoje ir už jos ribų. Stebiu ir dalyvauju teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. Pasakoju įspūdžius apie muzikos, vaidinimo, šokio siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilsius vaizdinius. Stebiu ir tyrinėju artimiausios, kasdienės namų aplinkos objektus ir reiškinius, patraukiančius dėmesį savo vizualinėmis savybėmis. Stebiu ir reaguju į mokytojo santykį su aplinkos objektais (susižavėjimą, grožėjimąsi). Imu suprasti aplinkos daiktų ir objektų formas, spalvas, dydžius, kontūrus, ant jų krintančią šviesą, šešėlius ir kt. Vizualinius vaizdinius kaupiu iš vidaus ir lauko aplinkoje, kurioje yra įvairių meno kūrinių, objektų, gamtinės medžiagos. Žaidžiu, keičiu vizualias savybes (apšvietimą, spalvą, formą, tonus) ir kitaip tyrinėju.	

Pasiekimų sritis Meninė raiška	
Vertybinių nuostatų. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.	Esminis gebėjimas. Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tiksliai išreiškia emocijas, įspūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena 1-3 metai	
Dailė Spontaniškai tyrinėju vizualinės raiškos priemones: jas liečiu, judinu, braukau, spaudau, tepioju. Pastebiu pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučiu tekstūrą, skirtingų faktūrų medžiagiškumo paviršius. Tyrinėju savo keverzones ir terliones, bandau apie jas pasakoti, kai suaugusieji palankiai reaguoja. Muzika Intuityviai domiuosi aplinka, garsais, bandau suprasti aplinkos ir savo muzikinio čiaušėjimo sąsajas. Įdėmiai klausausi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžiu balso intonacijomis, rankų ir kojų judesiais, mėgdžioju žaidinimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas ar daineles.	

Skambant muzikai ritmiškai ploju, trepsiu, tūpčioju, barškinu, stuksenu koku nors daiktu. Vienas ir kartu su kitais dainuoju 2-4 garsų daineles, palydėdamas jas judesiais, žaidžiu muzikinius žaidimus, jų tekstą imituoju rankų, kūno judesiais (žingsniuojau, bėgu, apsisuku). Apžiūrinėju, tyrinėju ritminius muzikos instrumentus ir jais ritmiškai groju kartu su pedagogu.

**Ugdymo(si) gairės - vaiko veikiena
4-6 metai**

Dailė

Kuriu įvairiomis priemonėmis ir piešimo įrankiais, plėtoju savo grafinę ir spalvinę raišką. Savo emocijas, patirtį, įspūdžius išreiškiu kitiems atpažįstamais vaizdais. Išryškinu vaizduojamų objektų bruožus, reikšmingas detales. Kuriu skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandau įvairias grafikos technikas (monotipija, lino ražinys, grotazas, koliažas), eksperimentuoju su mišriomis technikomis. Veikiu su įvairiomis medžiagomis: lipdau skirtingų formų objektus, konstruoju erdvinis objektus iš skirtingų medžiagų.

Individualiai ir drauge su kitais džiaugsmingai tyrinėju spalvinės ir grafinės raiškos galimybes eksperimentuodamas su dažais, juos maišydamas, žaisdamas linijomis, dėmėmis. Piešiniuose naudoju regimosios informacijos vaizdus, kerpu pagal kontūrą. Piešiu individualiai ir bendrai.

Bandau atkartoti ar sukurti sudėtingesnius erdvinis objektus. Kuriu įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buities rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų. Naudoju 3D pieštukus. Kuriu bendrus darbus, bandau derinti savo sumanymus ir veiksmus su kitais.

Muzika

Susitelkiu į dainavimą, skandavimą, jį derinu su kvėpavimu ir judesiais. Tyrinėju savo balso galimybes (dainuoju garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). Įsiklausau, mėgaujuosi muzika. Muzikinėje aplinkoje mėgdžioju suaugusiuosius, jų judesius, vokalinę ir artikuliacinę raišką. Dainuoju sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas, jas gana tiksliai intonuojau. Žaidžiu muzikinius žaidimus, susitelkiu, įsitraukiu į muziką. Atpažįstu kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) tembrus, girdėtus kūrinis. Klausausi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinių ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikiu kilusius įspūdžius. Tyrinėju girdimos muzikos, triukšmo, tylos panašumus ir skirtumus. Įvardiju kūrinio nuotaiką, tempą, dinamiką. Improvizuoju balsu, muzikos instrumentu kuriu melodiją trumpam tekstui, paveikslui.

Šokis

Išlaisvinu kūno koordinaciją ir plastiškumą, judu erdvėje įsivaizduojama vingiuota linija, koordinuoju savo kūną. Naudoju laisvus judesius, kontroliuoju kūno energiją ir įtampą. Valdau savo kūną: judu ta pačia puse, išlaikau pusiausvyrą, demonstruoju lankstumą, reguliarių ir gilų

kvėpavimą. Atpažįstu ir įvardiju pagrindinius judėjimo būdus vietoje ir persikeliant erdvėje (šuoliukai, pritūpimai, sukiniai, paprasti žingsneliai). Spontaniškus judesius keičiu į sąmoningai struktūruotą judesių seką ir judesys tampa šokiu. Dalyvauju kūrybiniuose šokio žaidimuose, projektuose. Perprantu etiketo ir scenos kultūros taisykles. Šokdamas šokius susipažįstu su įvairiomis kultūromis, jas patiriu. Atrandu skirtingus mokymosi būdus (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.). Šokdamas tyrinėju, fantazuju, eksperimentuoju su garsais, balsais, judesiais, fizinėmis medžiagomis ir siužetais, generuoju idėjas tolesniam kūrybos etapui. Suprantu šokių kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę), stebiu kitus, derinu šokio meną su kitais menais ir kalba. Nusakau šokio tempą, nuotaiką.

Teatras

Atlieku simbolinius vaidmenis, naudoju išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas. Išgyvenu kuriamas situacijas ir autentiškai, kūrybiškai perteikiu savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems. Kartu su bendraamžiais ir suaugusiaisiais tyrinėju temas, kylančias iš patirčių, vaizduotės, skaitomų literatūros, muzikos, teatro ar dailės kūrinių. Kuriu lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuoju trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleidžiu jų norus, emocines būsenas. Tikslingai naudoju daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką. Žaisdamas muzikinius žaidimus ir ratelius perteikiu veikėjo mintis, emocijas. Domiuosi įvairiu teatro menu (lėlių, šokio, cirko ir kt.). Stebiu ir dalyvauju teatro pastatymuose ikimokyklinio amžiaus vaikams: šokio, lėlių, dramos, operos ir kt. Drauge su suaugusiaisiais dalyvauju improvizacinio pobūdžio teatralizuotuose renginiuose. Dalinuosi ir reflektuoju savo patirtimi.

Ugdymo(si) srities „**Aš kalbų pasaulyje**“ paskirtis yra plėtoti **kalbų supratimą** ir **kalbinę raišką**. Tai apima žodinės ir nežodinės kalbos supratimą, kalbinę raišką, kalbų įvairovės suvokimą ir kalbinės tapatybės formavimąsi. Aktyviai bendraudami, žaisdami vaikai ugdomi žodinės kalbos supratimą. Visose aplinkose, kuriose veikia vaikai, susikuria natūralios sąlygos susieti išgirstą žodį su daiktu, reiškiniu ar veiksmu ir taip plėtoti kalbos prasmių supratimą. Nežodinės kalbos suvokimas yra palaikomas ir skatinamas mokytojui pasitelkiant papildomas priemones, pavyzdžiui, emocijų korteles, sutartinius ženklus. Kartu variantant knygeles, žaidžiant kortelių žaidimus, plečiamas vaizdinės informacijos ir rašytinių simbolių suvokimas. Tyrinėdami artimiausioje aplinkoje pateikiamą jiems aktualią rašytinę ir vizualinę informaciją, pavyzdžiui, kalbėdami apie skaitomo teksto prasmes, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus plečia žodinės kalbos suvokimo ir vartojimo gebėjimus. Vaikų žodyno gausėjimą ir kalbinę raišką skatina aktyvus suaugusiojo bendravimas su vaiku, inicijuojant pokalbius, plėtojant vaiko pasakymus, juos pakartojant. Pajuokavimų, dviprasmybių, frazeologizmų, vaizdingos kalbos,

perkeltinės žodžių prasmės supratimą skatina mokytojo siūlomos veiklos, susijusios su meninio stiliaus tekstų skaitymu, klausymu, aptarimu, atpasakojimu ar kitos formos perteikimu (vaidinimu, iliustravimu ir pan.). Vaikų jausmų, emocijų, norų, minčių raišką skatina dėmesys jų kalbai, kantrus išklausymas, lėtas kalbėjimo tempas, reagavimas į vaikų intencijas, reiškiamas žodine ir nežodine išraiška. Vaikų mąstymo ir kalbos raidą skatina amžių atitinkančių tekstų, eilėraščių, pasakų skaitymas, istorijų pasakojimas, siejamas su vaizdine informacija, taip pat tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. Mokytojas kuria kalbines situacijas, skatinančias vaikų kalbėjimą, įtraukdamas juos į režisūrinius, siužetinius vaidmenų, žodinius žaidimus, inicijuoja vaizduotę stimuliuojančias veiklas: kalbėdamiesi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas, diskutuodami apie atliktą veiklą, patirtą nuotykį, žiūrėtą filmą, girdėtą pasaką, pasakodami istorijas. Santūresni, mažai kalbantys, yra palaikomi mokytojo, teigiamai reaguojant į jų žodinę ir nežodinę raišką, skatinant juos bendrauti įvairiais žaislingais būdais, bendravimo procesą papildant alternatyviosios komunikacijos priemonėmis: daiktais-simboliais, nuotraukomis, paveikslais, grafiniiais simboliais.

Kuriami kalbų įvairovės, žaismės, kultūrinių dialogų, universalus dizaino mokymuisi kontekstai.

Pasiekimų sritis Kalbų supratimas	
Vertybinė nuostata. Domisi žodiniais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklausyti ir suprasti kitą.	Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.
Ugdymo(si) gairės – vaiko veikseną 1-3 metai	
Klausausi įvairių aplinkos garsų, ritmų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis. Žaidžiu suaugusiojo inicijuojamus garsų žaidimus. Klausausi įvairaus aukštumo ir intonacijos suaugusiojo kalbos. Dalyvauju dialoge ar poliloge, mokytojui sukuriant klausymosi aplinką įvairovę (ryto rate, dviese su mokytoju, bendraudami su kitais vaikais). Žodine arba nežodine išraiška reaguojau išgirdęs mokytojo kreipimąsi, jo kalbinamas, klausinėjamas, prašomas. Suprantu savo ir artimųjų vardus, paprastus klausimus ir prašymus, artimiausios aplinkos daiktų, reiškinių ir veiksmų pavadinimus. Suprantu skaitomus nesudėtingus trumpus tekstus, pasakojamas istorijas ir jose vykstančių įvykių seką. Stebiu aplinkinių veido mimiką, gestus, kūno kalbą (žvilgsnis, šypsena, gestai, palietimas, apkabinimas) ir į ją reaguojau ženklais ar gestais. Pastebiu aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius, stebiu rašančiuosius, domiuosi įvairiomis rašymo, vaizdinėmis informacijos pateikimo priemonėmis, galimybe palikti ženklus popieriuje, kitose priemonėse. Vartau knygeles, rodau į paveikslėlius, tyrinėju kitą vaizdinę informaciją.	

Ugdymo(si) gairės – vaiko veikiena

4-6 metai

Įsitraukiu į bendravimo su mokytoju ir kitais vaikais veiklas, kalbos garsų žaidimus, eilėraščių, dainų, pasakojimų, pasakų gimtą ir kitomis kalbomis klausymąsi, plėtoju kalbos supratimą. Klausausi gyvai pasakojamų ir įrašytų (televizijos, radijo, kompaktinėse plokštelėse, internete) įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius, taip pat savo ir kitų vaikų kalbos įrašų. Mokausi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos, reaguoti į kalbančiųjų intencijas, suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.

Klausausi amžių atitinkančių ir šiek tiek sudėtingesnių įvairaus stiliaus tekstų, netiesiogiai perduodamų žinučių (laiškų, raštelių), sieju skaitomą tekstą su vaizdine informacija ir numanomu kontekstu.

Klausydamas kitų kalbų (ne gimtosios) garso įrašus, tarmes, svečių iš kitų šalių kalbą, matydamas bendravimą ar pats bendraudamas gestų kalba, susipažįstu su kalbų pasaulio įvairove, suprantu kalbą, kaip simbolių, žyminčių daiktus, reiškinius, veiksmus ir kt., prasmę.

Atpažįstu gestus, mimikas ir į jas reaguojau žodine arba nežodine raiška. Įsitraukiu į alternatyviąją komunikaciją, kūrybiškai naudojuosi gestais, reikšdamas emocijas ir poreikius, bendradarbiaudamas.

Domiuosi ženklais, simboliais, vėliau ir rašytiniais ženklais, suaugusiojo skaitomu tekstu. Kopijuojau ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties. Domiuosi ir suprantu knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, jų funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.), suvokių skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas). Imituoju skaitymą, domiuosi abėcėlės raidėmis, pastebiu žodžius, prasidedančius ta pačia raide, suprantu, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką. Susipažįstu su kitais rašytinės raiškos būdais, pavyzdžiui, Brailio raštu.

Pasiiekimų sritis

Kalbinė raiška

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauti su kitais, išreikšti savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.

Esminis gebėjimas. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, natūraliai, laisvai dalinasi savo išgyvenimais, patirtimi, mintimis, įsitraukia į pokalbį, pasakoja ir kuria istorijas.

Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną
1-3 metai

Mėgdžioju, pakartoju skiemenis ar žodžius, veiksmais, mimika ir pantomimika dalyvauju paprastuose žodiniuose žaidimuose. Domiuosi aplinka ir bandau įvardyti šalia esančių objektų pavadinimus, veiksmus ir būsenas. Kartu trumpus kūrinius, dalyvauju pokalbiuose, kelių žodžių vientisiniais sakiniais kalbu apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus, pasakoju apie tai, ką matau ir girdžiu, vartoju paprastas mandagumo frazes, formuluodamas sakinius, taikau pagrindines gramatikos taisykles.

Komunikuoju žodine ir nežodine raiška bendraudamas su suaugusiais ir bendraamžiais. Kalbu sau ir su savimi, nepadresuodamas kalbos kitam. Kalbinamas suaugusiojo, atsakau į klausimus. Mokausi išreikšti ir įvardyti savo emocijas, poreikius.

Bandau imituoti, braukti, keverzoti, piešinėti, palikdamas ženklus smėlyje, popieriuje, vandenyje.

Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną
4-6 metai

Tyrinėju balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją, eksperimentuoju garsais ir žodžiais, kuriu naujadarus, žaidžiu kalba ir kuriu savo kalbas. Vartoju paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius, taisyklingai tariau daugumą gimtosios kalbos garsų, atpažįstu garsus žodyje, skiriu gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių. Kalbu apie tai, ką jaučiu, matau, girdžiu, nuolat plečiu žodyną, susijusį su kasdieniu gyvenimu, artimiausia aplinka, gamta, technika, objektų savybėmis, būsenomis. Pradedu vartoti vis sudėtingesnės sandaros žodžius ir retesnes gramatines struktūras, klausantis skaitomų, pasakojamų, vaidinamų tekstų ir siužetų, įgarsintų filmukų ar pasakų, juos atpasakojant, perkuriant, pratęsiant, suvaidinant, iliustruojant, deklamuojant, kalbantis su mokytoju apie teksto turinį ir prasmes, siejant tekstą su vizualia medžiaga. Vartoju įvairias kalbos dalis, kalbu taisyklingais vientisiniais ir sudėtiniais sakiniais, formuluoju klausiamuosius sakinius („Kada...?“, „Kur...?“, „Kaip...?“), kuriu naujus žodžius pagal įsisavintas žodžių darybos taisykles.

Kalbu sau, kitiems, klausinėju, užkalbinu, prašau, pašaukiu.

Keliu klausimus, bandau vartoti naujai sužinotas sąvokas, vaizdingus žodžius, argumentuoti, plėtoti diskusijas, reflektuoti savo patirtį, žodinę raišką papildydamas išradingais gestais, judesiais, mimika, iliustruodamas aplinkos objektais, schemomis, piešiniais. Žaisdamas išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukiu į dialogą, polilogą, išbandau skirtingas kalbėjimo manieras, mokausi žodinėmis derybomis ir kompromiso paieškomis spręsti kylančius nesutarimus ir problemas. Įsitraukiu į žaismės situacijas, bandau juokauti, kalbu „ateivių“ kalbomis, „užsienio“ kalbomis.

„Rašau“ žinutę ar laišką piešiniu, kopijuojau matomus simbolius, raides, žodžius, kuriu savo ženklus ir simbolius, puoši ir apipavidalinu užrašytas raides ar ženklus. Veikiu kūrybiškai: iš akmenėlių, gilių, kaštonų dėliuju simbolius ir raides, pagaliuku rašau ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto,

kuriu knygeles, kūno kalba vaizduoju raides, žodžius, kuriu istorijas apie raides ar garsus, statau ir konstruoju simbolius, raides. Piešiniiais, rašinėjimais, raidėmis pavaizduoju savo patirtį, išgyvenimus, norus, rašau žinutes, laiškėlius tėvams, vaikams. Piešiniuose, po darbėliais rašau atskiras raides, savo vardą, paprastus žodelius. Iliustruojų pasakas, pasakojimus, filmukus, iliustracijose parašydamas nukopijuotas raides, žodžius. Atrandu raides skaitmeniniuose įrenginiuose, siedamas jas su ranka užrašytais ir spausdintomis raidėmis, rašydamas spausdintines raides ar skaitmenis ranka ir kompiuteriu.

Mokausi atpažinti skirtingas kalbas, lietuvių kalbos tarmes, suprasti kita kalba kalbančiųjų intencijas, žaisdamas vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus, įsitraukdamas į kūrybines ir kitokias aktyvias veiklas su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais, klausydamas skaitomų istorijų, skaitydamas knygetes dviem ar keliomis kalbomis, žiūrėdamas filmukus. Bendraudamas su kalbančiais kitomis kalbomis, pasitelkiu neverbalinę kalbą, mimikas, gestus, aplinkos objektus.

Ugdymo(si) metodai ir ugdymo(si) organizavimo formos.

Ugdymo(si) metodų paskirtis – padėti atsiskleisti vaikui, paskatinti jo saviraišką, siekti, kad numatytasis ugdymosi turinys taptų vaiko savastimi. Ugdymo metodai taikomi lanksčiai, atsižvelgiant į vaiko ir vaikų grupės poreikius, ugdymo situacijas, atitinkantys ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, individualius gebėjimus. Ugdymo metodų įvairovę lemia besikeičiantys ugdymo tikslai.

Ugdymo metodai:

kūrybiniai – interpretaciniai, sudarantys sąlygas vaikui kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų, atradimo būdų;

modeliavimas, sudarantys galimybes vaikui kartu su ikimokyklinio ugdymo mokytoju modeliuoti ugdymosi situacijas, kurti kontekstus;

žaidybiniai, skatinantys vaiko interesus, teigiamas emocijas, dėmesio sukaupimą;

vaizdiniai, nukreipiantys į vaizdinių apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius tikslinimą;

žodiniai, sudarantys sąlygas vaikui gauti norimą informaciją, palaikomas kontaktas su vienu arba su keletu vaikų, skatinant išsakyti mintis, idėjas, išklausti kito nuomonę, aiškintis ir spręsti problemas, kritiškai mąstyti;

pagalbos – paramos, padedantys pažinti ir suprasti vaiką supančią aplinką, išmokti vienų ar kitų veiksmų;

projektai, kaip sudedamoji patirtinio ugdymo(si) dalis, tikslinga, kryptinga, nuosekli ir integrali veikla, atliepianti vaikų iniciatyvas;

patirtiniai metodai: stebėjimas, tyrinėjimai ir bandymai (eksperimentai), ugdantys gebėjimus pažinti, atrasti, domėtis, daryti išvadas;

konstravimo, modeliavimo, ugdantys elementarius inžinerinius gebėjimus;

kūrybiniai dialogai, plėtojantys vaiko kūrybines galias, saviraišką;

edukacinės veiklos netradicinėse erdvėse, pažintinės išvykos, ekskursijos, praturtinančios vaiko kalbinę, pažintinę, socialinę ir emocinę patirtį;

IKT naudojimas, veikla informacijos paieškai, bendravimui, kūrybai, programavimui, problemų sprendimui ir kt.

Ugdymo formos:

spontaniški tyrinėjimai - visoje grupės aplinkoje sukurtas netikėtus spontaniškus atradimus skatinantis ugdymo(si) kontekstas, kai veikiant su įprastais žaislais, daiktais vaikus nustebina, pradžiugina netikėtas rezultatas;

kūrybinės dirbtuvės, ateljė - vieta ir priemonės sumodeliuotos savaiminei kūrybinei veiklai;

istorijų kūrimo stotelė - sukurtas ugdymo(si) kontekstas, skatinantis vaikus kurti istorijas;

atradimų ir tyrinėjimų laboratorijos - specialiai įrengta erdvė ir sumodeliuotos priemonės, skatinančios vaikų tyrinėjimus;

tyrinėjimų stotelės – įprastoje grupės erdvėje ir/ ar lauko aplinkoje sudėliotos priemonės kelioms tyrinėjimo veikloms ta pačia tema;

realybių žaidimas - remiasi realaus pasaulio ir virtualaus, skaitmeninio pasaulio aplinkų derinimu ir kt.

Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus, formas, specialias mokymo ir techninės pagalbos priemones.

Pasirinktos ugdymosi technologijos, atliepančios ugdymo principus.

Kūrybinė vaiko ir mokytojo sąveika: mokytojas įtraukia vaiką į veiklą pasiūlydamas idėją, temą, problemą, sumanymą, ką būtų galima daryti, tirti; skatina vaiką interpretuoti, kurti, atrasti, tačiau nereglamentuoja vaiko veiklos žingsnių; mokytojas pastebi, gerbia, palaiko vaiko sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti; kartu su vaiku priima bendrus sprendimus; susitariama dėl veiklos, bendraujama ir bendradarbiaujama; užduoda atvirus klausimus, kurdamas kontekstą, mokytojas netiesiogiai vadovauja vaiko ieškojimams; moko įveikti sunkumus, praturtina sumanymus.

Spontaniškas ugdymasis: mokytojas pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociškai palaiko vaiko veiklą – pagiria, pasidžiaugia; ugdymuisi panaudoja netikėtai susidariusias ar sukurtas situacijas; pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams tenkinti.

Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima.

Šeimos ir įstaigos bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis, konsultuojantis šeimoms ir įstaigos darbuotojams pagal jų atsakomybės ribas. Kuriamos lanksčios sąlygos sklandžiai vaikų ir šeimos adaptacijai, susitariama dėl ugdymo(si) įstaigoje ir šeimoje dermės.

Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms.

Teikiama parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms, vykdomas komandinio mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų (logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo, psichologo) darbas. Parama teikiama šiomis kryptimis:

1. Mokytojai iš anksto numato galimas kliūtis konkreitiems vaikams dalyvauti veikloje, parinkdami vaikų ugdymosi poreikius atitinkančias priemones ir būdus, kad pašalintų atskirties tikimybę.
2. Švietimo pagalbos specialistų pagalba vaikams orientuojama į fizinių funkcijų lavinimą, pažinimo ir mąstymo operacijų ir kalbos vystymą.
3. Švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, kartu aptardami vaikų poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymosi aplinką ir procesą, kad vaikai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių.
4. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai padeda tėvams (globėjams) suprasti vaiko ugdymosi poreikius, konsultuoja, bendradarbiauja, numatydami vaikui tinkamiausius ugdymo(si) būdus, užtikrinant vaiko ugdymosi tęstinumą šeimoje ir įstaigoje.
5. Sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus, įstaiga inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo, išteklių institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

V SKYRIUS

VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

Vaikų ugdymo(si) pasiekimų vertinimas leidžia vaikui teikti savalaikę veiksmingą pagalbą, tikslingai skatinanti vaiko raidą, padedanti efektyviai modeliuoti kasdienę ugdymo(si) praktiką. Vertinimo tikslas – paremti vaiko ugdymą(si) teikiant grįžtamojo pobūdžio informaciją apie

ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą, siekti, kad vaiko pasiekimų vertinimas sukurtų sąlygas sėkmingai vaiko ūgčiai.

Vertinimo paskirtis

1. Pažinti kiekvieną vaiką, atpažinti jo pasiekimus įvairiose ugdymo(si) srityse, stebėti ko ir kaip vaikas mokosi, ko išmoko.
2. Paremti ugdymą(si), numatyti, kaip ugdymas bus personalizuojamas.
3. Stebėti ir nustatyti ar vaikų ugdymo organizavimas yra veiksmingas, priimti pagrįstus sprendimus ugdymui tobulinti.
4. Pastebėti konkrečius vaiko ypatumus ir nustatyti papildomų švietimo pagalbos paslaugų poreikį.
5. Pagrįstai ir tikslingai planuoti ugdymą panaudojant informaciją apie vaiko pasiekimus ir daromą pažangą.
6. Teikti objektyvią informaciją apie vaiko(-ų) ugdymąsi tėvams, kitiems specialistams, administracijai.

Vertinimo nuostatos

1. Vaiko ugdymo(si) pasiekimų ir pažangos vertinimui parenkami metodai, kurie sudaro sąlygas vaikams pažįstamuose kontekstuose pademonstruoti savo pasiekimus.
2. Vertinami konkretaus vaiko pasiekimai ir jo daroma pažanga, lyginant ankstesnius pasiekimus su dabartiniais.
3. Vaiko pasiekimai atsiskleidžia per veiklą, o jų vertinimas grindžiamas ilgalaikiu vaiko stebėjimu ir informacijos iš įvairių šaltinių kaupimu, apibendrinimu.

Pasiekimų vertinimo procese dalyvauja vaikas. Jis mokosi reflektuoti, su mokytojais, bendraamžiais, tėvais (globėjais) aptardamas, kas jam sekasi, o kur ir kokių pastangų reikėtų daugiau. Mokytojas vertina vaiko pasiekimus pagal šios programos turinį, kurį sudaro 18 vaiko ugdymosi pasiekimų sričių.

7. APLINKOS PAŽINIMAS	8. MATEMATINIS MĄSTYMAS	9. SKAITMENINIS SUMANUMAS	15. TYRINEJIMAS	18. MOKĖJIMAS MOKYTIS	16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS	10. KALBŲ SUPRATIMAS
7.6. Lyginių gamtos objektų ir reiškinų, įvairių panašumų ir skirtumų, objektų grupuoju. Ištuojau savo socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, paaiškinu, kodėl ir kaip ištekliai reikia tausoti. Pasakoju apie kai kurias savo ir man žinomas kitų kultūrų šventes. Domiuosi įvairiomis profesijomis. Vartuoju žodžius praeitai, dabarčiai ir ateitai, metų laikams nuslyti.	8.6. Parašau skaitmenimis skaičius iki 10; randu ir pasakau, kiek daiktų daugiau nei 5, kiek trūksta iki 10; sudedu, atimu 7-ų ribose. Įtraukiu į diskusijas apie įvykius: įvykis, neįvykis, gali įvykti. Judu pagal įsidėmėtą planą, paaiškinu ar pavaizduoju atgalinį kelią. Randu, kaip palyginti neįvykiui besikuriantis išmatuojamas dydis. Delioju, konstruoju, komponuoju dviacius ir trimacius objektus. Kuriu ir tyrinėju sekas su pasikartojančiais elementais. Vartuoju vis platesnį matematinį žodyną.	9.6. Prižiūrimas įvairioms veikloms pasirenku ir derinu bent dvi skaitmenines priemones ir informacijos šaltinius, saugiai dalinuosi tuo, ką sukuriau. Sudarau, vykdu ir koreguoju parengtas komandų sekas programavimo aplinkose, vis geriau suprantu, kaip valdomi robotai.	15.6. Tikslingai tyrinėju įvairias aplinkas, objektus ir reiškinus pasitelkdamas skirtingus tyrinėjimo būdus. Radinius lyginu, grupuoju, įsitraukiu su kitais.	18.6. Drąsiai įsitraukiu į išsikius reikalaujančią veiklą, numatau tikslą, priimu sprendimus jam pasiekti, ieškau informacijos ir priemonių, stebiu veiklos procesą, jį koreguoju, dalinuosi patirtimi ir rezultatais.	16.6. Man patinka sudėtinges uždavys, stengiuosi jas įveikti pats ar su kitais vaikai, apmąstau galimus sprendimus, pasirenku tinkamiausią, stebiu pasekmes ir, jeigu reikia, keičiu veikimo būdus, padedu kitiems.	10.6. Pradedu suprasti perkeliant žodžių reikšmę, keičiant artimiausioje aplinkoje vartojamų kitos kalbos žodžių, pradedu skirti žodžių garsus ir skėmenis. Domiuosi įvairias rašytines tekstas, numatau man skaitomo teksto tęsinį, atpažįstu nuo kelių iki kelių abėcėles raidžių, keletą užrašytų žodžių.
5.6. Samprotuoju apie savo savybes ir gebėjimus, tyrinėju savo kūno augimą, pastebiu savo kūno vidinių sistemų veiklos išorinius ženklus. Dalyvauju savo šeimos, grupės sprendimų priėmimo, pasakau savo tautybę, tyrinėju ir skiriu savo ir kitų šalių simbolius, kalbą, tradicijas.	7.5. Atpažįstu ir pavadinu tyrinėjamas gamtos reikšmes, kai kurios tolimų kraštų augalus ir gyvūnus, pasakoju apie jų gyvenimo būdą, požymius. Paaiškinu, kaip naudojame gamtos šaltinius, rūpinuosi aplinka. Pavaizduoju ir pasakoju, kuo mano šeimos tradicijos skiriasi nuo kai kurių kitų kultūrų. Pristatau savo aplinkos man žinomas objektus ir vietas. Pradedu suvokti įvykių chronologiją.	8.5. Skaičiuoju 9-ų ribose. Palyginu, sudedu, atimu, sujungiu, išskaidau daiktų kiekį 5-ų ribose. Tyrinėju dvimatės, trimatės figūras ir jų atvaizdus, matomus objektus vis tiksliau pavaizduoju plane, kurių įvairių objektų sekas, išbandau savo kūną ir daiktus kaip matavimo vienetų, dalinuosi atradimais.	9.5. Išbandau įvairius išmanųjų įrenginių ir priemonių veidmė būdus, ieškau informacijos, kuri nesudėtingai skaitmeninį turinį, laikui saugumo taisyklę, iš simbolių delioju komandų sekas, išbandau įvairius žaidybinius programavimo aplinkose, aiškinu.	15.5. Vis labiau įsitraukiu į įvairių objektų ir reiškinų tyrinėjimą, ieškau požymių, panašumų ir skirtumų, aiškinu sandarą, veikimo principą.	16.5. Atpažįstu ir sprendžiu kasdienes problemas, kartu su kitais vaikai veikiu išsiaiškinti naujų būdų, kaip įveikti išsikius, samprotuoju apie problemą, kas pavyko, kas ne.	10.5. Suprantu sudėtingus sakinius, pradedu sieti kalbos garsus su raidėmis, iš klausos atskiriu tuo pačiu garsu prasidedančius žodžius. Atidžiai klausausi teksto literatūrinę kalbą ir tarmiškai, suvoku skirtingų žanrų ypatybes, skirumus, suprantu kilmę visiško funkcijų, atpažįstu kelis spausdintus žodžius.
3.6. Gebu kalbėtis apie emocijas ir jausmus, tikiu įvairius būdus, padedančius pasijusti geriau, atpažįstu, kaip jaučiasi kitas, bandau jam padėti.	5.5. Žinau savo augimo istoriją, įvairiuoju, koks būdą užaugęs, aiškinu, kas yra mano kūno viduje, ką jis gali ir negali. Suprantu, kad esu savo šeimos ir mūsų grupės narys, pasakau, kokia kalba kalbu, kokią šalių gyvenu, pasakoju, kuo man ypatingai mano šeima, grupė, šalis.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
4.6. Siekdamas tikslo, gebu atidėti kai kurių norų patekinimą, moku suvaldyti įvykių, susidaryti nuo netinimo elgesio, kai esu provokuojamas, lengvai priimu dienos ritmo pasikeitimus.	4.5. Naujoji įvairius nusiramimo ir konflikto sprendimo būdus, gebu ilgai suteikti dėmesį ir pastangas, kai veikiu įvairius kasdienių sustarimų ir taisyklių.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
6.6. Suprantu, koks mano elgesys yra priimtinas bendraujant su kitais, kodėl svarbu laikytis sustarimų dėl elgesio, stengiuosi bendrauti pagarbiai, moku tarpininkuoti sprendžiant nesutarimus.	6.5. Bendrauju su pažįstamais ir nepažįstamais suaugusiais mokyklos aplinkoje, su skirtingų interesų ir gebėjimų turinčiais vaikai, ieškau taisyklių nesutarimo sprendimo būdų, laikau įsipareigojimų grupė.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
2.6. Nubėgu vis ilgesnį atstumą, šoku tolį, audiu, koordinuoju judų, orientuojuosi erdvėje. Taisykliai sėdžiu, stoviu, vaikštau. Atlieku vis sudėtingesnes veiksmus su smulkiais daiktais, konstruoju.	2.5. Įvairius būdais einu, bėgu, šokinėju, lipu. Metu, gaudau, spiru kamuolių iš įvairių padėčių. Priminu sėdžiu, stoviu, vaikštau taisykliai. Laikau pieštuką ir žirkles taisykliai, atlieku tikslus judesius su smulkiais daiktais.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
1.6. Renkuosi valgyti sveikatai palankią maistą. Rūpinuosi daiktais grupėje. Laikau sutartų saugaus elgesio taisyklių. Saugau „stop“, „ne“ reaguodamas į mano privatumą pažeidžiantį elgesį. Žinau pagalbos telefono numerį.	1.5. Žinau, kodėl svarbu valgyti įvairų maistą, kaip jis atbranda ant mūsų stalo. Valgau hvarkingai su stalo įrankiais, susitarkau pavaišes, po veiklos. Moku išlaikyti saugumo taisyklių, žinau, į ką kreiptis iškilus pavojui.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
12.6. Kurdamas nepašau standartų, pasakoju apie vaizdinius, lydinčius patiriant kūrinius, stebint aplinkos ir gamtos reiškinus. Siūlau, kaip gražinti, tobulinti aplinką, vertinu kitų kūrybą.	12.5. Mėgaujuosi muzikavimu, šoku, vaizdu, dailės veikla, geriuoju kalbą, gamtą, geru elgesiu, darbais, turiu savo nuomonę ir savitą skoni.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
13.1.6. Kuriu įvairius kūrybinius darbus įvairiomis dailės technikomis, jas pasirenku pagal sumanymą, galu papildyti ženklais, žodžiais ir kitomis detalėmis, aptariu savo ir kitų kūrybą.	13.1.5. Numatau, ko man prireiks kūrybiniam sumanymui įgyvendinti, kuriu įvairius būdais, grožiuosi kitų darbais.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
13.3.6. Kurdamas jaudesius vaizduoju emocijas, veiklų charakteris, šoku vis sudėtingesnius šokus ir raišius, kuriu terminus šoko kompozicijos, grafiniai ir žodžiais perteikiu šoko eiga.	13.3.5. Šokdamas atrandu naujus judesius, judėjimo galimybes, generuoju idėjas, šoku sukuriamus ritikus, kuriu ir šoku kompozicijas iš penkių šokių judesių, turu nuomonę apie pasirodymą.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.
13.3.6. Kurdamas jaudesius vaizduoju emocijas, veiklų charakteris, šoku vis sudėtingesnius šokus ir raišius, kuriu terminus šoko kompozicijos, grafiniai ir žodžiais perteikiu šoko eiga.	13.3.5. Šokdamas atrandu naujus judesius, judėjimo galimybes, generuoju idėjas, šoku sukuriamus ritikus, kuriu ir šoku kompozicijas iš penkių šokių judesių, turu nuomonę apie pasirodymą.	8.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	9.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	15.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	16.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.	10.5. Moku aiškinti ir aiškinti apie jausmus bei emocijas ir jas išreikšti sau ir kitiems priimtinais būdais.

Vadovaujamas Vaikų pasiekimų ir pažangos vertinimo lopšelyje-darželyje tvarkos aprašu. Vaiko vertinimo procese mokytojas nuolat bendrauja su tėvais (globėjais), keičiasi informacija apie vaiko pasiekimus, tariai dėl prioritetinių ugdymo(si) uždavinių. Vaikų pasiekimai ir pažanga su tėvais (globėjais) aptariami individualiai, esant poreikiui, bet ne rečiau kaip du kartus per mokslo metus.

Informacija apie vaiko pasiekimus kaupiama Vaiko pasiekimų aplanke ir el. dienyne „Mūsų darželis“. Kaupiami aktualios, tikslingos, integruotos vaiko veiklos pavyzdžiai, iliustruojantys vaiko pastangas ir pasiekimus (kūrybiniai darbai, vaiko kalbos pavyzdžiai, užrašai, nuotraukos, elgesio situacijų aprašymai, vaiko nuomonė apie darbą ir kt.) ir suteikiantys informaciją apie vaiko pasiekimus visiems ugdymo proceso dalyviams (vaikui, pedagogui, tėvams, kitiems ugdytojams).

Specialistai nuolat analizuoja teikiamos švietimo pagalbos mokiniams veiksmingumą, esant poreikiui koreguoja švietimo pagalbos teikimą.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė bei tęstinumas.

Siekama suderinti ikimokyklinio ugdymo ir priešmokyklinio ugdymo programas, kad vaikai galėtų sklandžiai pereiti iš vienos ugdymosi pakopos į kitą. Abiejose ugdymo pakopose atsižvelgiama į kiekvieno vaiko unikalumą, jo pomėgius ir gebėjimus, skatinamas vaikų kūrybiškumas ir kritinis mąstymas. Efektyvi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo dermė

reikalauja nuoseklios strategijos ir nuolatinio visų ugdymo procese dalyvaujančiųjų (vaiko, mokytojo, tėvo) bendradarbiavimo. Vaikų ugdymo(si) dermę ir tęstinumą užtikrina programos ir Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymosi perspektyvos, išskirtinis dėmesys žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programų dermė:

Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programa		Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa	
Prioritetiniai ugdymo(si) būdai ir ugdymo(si) sričių dermė			
Žaidimas. Patyrimas.	5 ugdymosi sritys	Žaidimas. Patyrimas.	6 ugdymosi sritys
Programoje numatomi vaiko ugdymosi žaidžiant ir patirtinio ugdymosi būdai, atitinkantys vaikų prigimtį ir raidos poreikius. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.	Mūsų sveikata ir gerovė	Įgyvendinant programą svarbi vaikų žaidybinių, patyriminę veiklą, atradimų džiaugsmo ir natūralaus smalsumo apie supantį pasaulį puoselėjimas.	Sveikatos ir fizinis ugdymas
	Tyrinėju ir pažįstu aplinką		Matematinis ugdymas
			Gamtamokslinis ugdymas
	Aš ir bendruomenė		Visuomeninis ugdymas
	Kuriu ir išreiškiu		Meninis ugdymas
	Aš kalbų pasaulyje		Kalbinis ugdymas